

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

DIPLOMSKO DELO

Trgovina z ljudmi na Madžarskem

September, 2012

Martina Lavrenčič

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

DIPLOMSKO DELO VISOKOŠOLSKEGA STROKOVNEGA ŠTUDIJA
Varnost in policijsko delo

Trgovina z ljudmi na Madžarskem

September, 2012

Martina Lavrenčič
Mentor: izr. prof. dr. Bojan Dobovšek

Zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki so me podpirali v času študija - svoji družini in prijateljem, mentorju izr. prof. dr. B. Dobovšku za vso strokovno pomoč pri izdelavi diplomskega dela. Prav tako se zahvaljujem tudi drugim predavateljem na fakulteti za pridobljena znanja, društvu Ključ in organizaciji MONA, ki sta mi bila v izredno pomoč pri zbiranju ustrezne literature, ter za koristne, uporabne in zanimive informacije iz njihove prakse. Posebej se zahvaljujem vsem, ki so mi omogočili študijsko izmenjavo na Madžarskem in drugim, ki so mi stali ob strani.

Kazalo

1	Uvod.....	7
1.1	Opredelitev namena in ciljev	8
1.2	Opredelitev hipotez	8
1.3	Metodološki pristop.....	8
2	Opredelitev temeljnih pojmov.....	9
2.1	Mednarodne pravne definicije	9
2.2	Razlika med tihotapljenjem in trgovino z ljudmi	12
2.3	Žrtve trgovine z ljudmi	13
2.4	Ravni, na katerih delujejo trgovci trgovine z ljudmi	15
2.5	Pojavne oblike izkoriščanja	16
2.6	Dejavniki, ki povzročijo, da postanejo žrtve ranljivejše.....	16
2.7	Faze procesa trgovine z ljudmi	18
2.8	Oblike nasilja, ki jih izvajajo trgovci trgovine z ljudmi nad žrtvami	20
2.9	Mednarodne organizacije, ki delujejo na področju trgovine z ljudmi	21
2.10	Komentar opredelitve trgovine z ljudmi in temeljnih pojmov.....	21
3	Trgovina z ljudmi na Madžarskem.....	22
3.2	Obseg in značilnosti trgovine z ljudmi na Madžarskem.....	26
3.3	Trgovina z ljudmi in drugi nedovoljeni posli	27
3.4	Madžarski zakon o trgovini z ljudmi.....	28
3.5	Statistika o trgovini z ljudmi na Madžarskem.....	29
3.6	Prostitucija na Madžarskem	32
3.6.1	Zakon o prostituciji na Madžarskem	34
4	Trgovina z ljudmi v Sloveniji.....	37
4.1	Ukrepi v boju proti trgovini z ljudmi.....	38
4.2	Zaščita in pomoč žrtvam trgovine z ljudmi	40
4.2.1	Seznam organizacij, ki v Sloveniji zagotovijo pomoč žrtvam	40
4.3	(Re)integracija žrtev trgovine z ljudmi.....	41
4.4	Sodna praksa na področju trgovine z ljudmi.....	42
4.5	Komentar trgovine z ljudmi v Sloveniji.....	44
5	Primerjava med Slovenijo in Madžarsko.....	45

6	Zaključek	51
6.1	Sklepi in verifikacija hipotez.....	51
7	Uporabljeni viri	53
8	Priloge	56
8.1	Vprašalnik - Organizacija MONA	56
8.2	Vprašalnik - Društvo Ključ	62

Kazalo tabel

Tabela 1: Primerjava Slovenije in Madžarske na področju trgovine z ljudmi.....	45
--	----

Povzetek

Madžarska je država izvora, tranzitna in ciljna država za ženske in dekleta, izpostavljena trgovini z ljudmi, zlasti prisilni prostituciji, in država izvora za moške in ženske v pogojih prisilnega dela. Ker je dejansko število žrtev težko pridobiti, predvsem zaradi specifične narave pojava in zaradi neobstoječe ali neprimerne zakonodaje, ki bi služila za osnovo pri postavljanju formalne (državne) baze podatkov o primerih trgovanja z ljudmi, sem se odločila, da v delu ne bom uporabljala različnih statistik, saj menim, da podatki, ki sem jih zasledila, ne odražajo dejanskega stanja.

Trgovina z ljudmi je navadno v senci številnih drugih prepovedanih poslov. Na Madžarskem je trgovanje na različne načine povezano s tihotapljenjem, organiziranim kriminalom, korupcijo in predvsem s prostitucijo. Prostitucija na Madžarskem je prisotna v vsej zgodovini države. Kljub njeni dolgi zgodovini je bila podzemna in nezakonita dejavnosti, kot je še vedno v mnogih drugih delih sveta. Madžarska vlada je legalizirala prostitucijo leta 1999. Prostitucija je zakonita, vendar osebe, ki se ukvarjajo z njo, lahko delajo zakonito samo na nekaterih lokacijah, stran od šol in cerkva. Prostitutke lahko delajo samo v tako imenovanih tolerančnih območjih.

Med študijsko izmenjavo v Budimpešti sem se imela priložnost seznaniti in povezati tudi z madžarsko nevladno organizacijo »MONA«, ki deluje med drugim tudi na področju trgovine z ljudmi.

KLJUČNE BESEDE: trgovina z ljudmi, Madžarska, prostitucija, organiziran kriminal, žrtve trgovine z ljudmi

Summary - Human trafficking in Hungary

Hungary is a source, transit, and destination country for women and girls subjected to sex trafficking, and a source country for men and women subjected to forced labor.

The actual number of victims is difficult to obtain because of specific nature of the phenomena and the non-existent or inadequate legislation, which would serve as a base for setting the formal (state) database on cases of trafficking. I decided that I will not go too much in the various statistics. I believe that the information that I can get and I saw do not reflect the actual situation.

Human trafficking usually occurs in the shadow of many other prohibited transactions. In Hungary trafficking is in various ways connected with smuggling, organized crime, corruption and particularly with prostitution. Prostitution in Hungary is present throughout all the history of the country. Although it has a long history, it was underground and illegal activity, such as still is in many other parts of the world. The government has legalized prostitution in Hungary in 1999. Prostitution is legal, but people who work in field of prostitution can work legally only in certain locations, away from schools, churches and public institutions. Prostitutes can work only in the so-called "tolerance zones".

During the academic exchange in Budapest, I had the opportunity to introduce and meet with the Hungarian NGO "MONA", which works in the field of human trafficking.

KEYWORDS: human trafficking, Hungary, prostitution, organized crime, victims of human trafficking

1 Uvod

S problemom trgovine z ljudmi se srečuje vsaka država. Ker z velikim zanimanjem pridobivam nova znanja na tem področju, sem se pred odhodom na študijsko izmenjavo v Budimpešto odločila, da se s tem problemom podrobneje seznanim tudi na primeru Madžarske in ga predstavim v svojem diplomskem delu.

Kadarkoli se pogovarjamo o trgovini z ljudmi, se najprej srečamo z dilemami. Temeljna je, kdo je glavni krivec zanjo oziroma kje tičijo glavni vzroki za trgovino z ljudmi. Stališča o tem bi lahko razdelili na dve glavni področji; na eni strani so tisti, ki mislijo in so prepričani, da je glavni krivec za ta pojav kriminal, na drugi strani pa tisti, ki trdijo, da trgovina z ljudmi izhaja iz nepravilne delitve dobrin tega sveta. Če pomislimo, da trgovina z ljudmi, kar zadeva žrtve, najbolj prizadeva prav najrevnejši del sveta, potem je mogoče pritrđiti le slednjim (Popov, 2009).

Na prvi pogled se zdi, da trgovina z ljudmi ne predstavlja večjega problema, saj mediji o tem ne poročajo prav pogosto, natančnejše podatke o številu žrtev pa je skorajda nemogoče določiti, predvsem zaradi njihove nezanesljivosti. Organizacija MONA, (osebni pogovor, 3.5.2012)

Prav zaradi nezanesljivosti podatkov statistika o trgovini z ljudmi na Madžarskem ni točna, predvsem zaradi dejstva, da je v njej zajet le majhen del dejanskih žrtev in storilcev kaznivih dejanj, velika večina jih namreč ni vključena.

Preden sem odšla na Madžarsko, sem ugotovila, da je, za razliko od Slovenije, na Madžarskem prostitucija legalizirana, in sicer na točno določenih »tolerančnih območjih«, ki so dovolj oddaljena od šol, državnih ustanov in cerkva. Na njih je prostitucija dovoljena, prostitutke pa so za svoje storitve registrirane in imajo dovoljenja (N. Choudhury et al., 2005).

To ureditev želim podrobneje predstaviti, v zakonodaji in v praksi.

Pri pisanju diplomskega dela sem sodelovala z nevladno organizacijo MONA, ki deluje na področju trgovine z ljudmi na Madžarskem, tudi zato, da bi bila problematika tega področja predstavljena predvsem iz prakse.

1.1 Opredelitev namena in ciljev

Predmet mojega raziskovanja je trgovina z ljudmi na Madžarskem. Predstaviti želim njihov zakon, ki se nanaša na trgovino z ljudmi, najpogostejše oblike trgovine z ljudmi, s kakšnimi načini se bojujejo proti tej obliki organiziranega kriminala. Zanimajo me tudi preventivne akcije osveščanja o trgovini z ljudmi ter oblike pomoči, ki jih prejmejo ljudje, ki so postali žrtve v njihovi državi. Zanimata me delo in izkušnje organizacij, ki delujejo na tem področju.

Cilji, ki jih želim v raziskavi doseči so:

- predstaviti temeljne pojme o trgovini z ljudmi, njene oblike ter zakonsko urejenost tega področja na Madžarskem,
- kakšni so ukrepi v boju proti trgovini z ljudmi na Madžarskem,
- kako je poskrbljeno za žrtve trgovine z ljudmi na Madžarskem,
- kako je urejeno področje prostitucije, glede na to, da je na Madžarskem legalizirana,
- pridobiti podatke iz prakse in raziskati ta problem tudi v krajši raziskavi - v obliki intervjuja,
- narediti krajšo primerjavo med Slovenijo in Madžarsko.

1.2 Opredelitev hipotez

HIPOTEZA 1: Po vstopu Madžarske v EU se Madžarska učinkoviteje bojuje s problemom trgovine z ljudmi.

HIPOTEZA 2: Na Madžarskem je področje prostitucije tako zakonsko kot v praksi dobro urejeno in nadzirano.

HIPOTEZA 3: Najpogostejša oblika trgovine z ljudmi na Madžarskem je trgovina z ljudmi za spolno izkoriščanje.

1.3 Metodološki pristop

Historično metodo sem uporabljala za preučevanje problema trgovine z ljudmi, predvsem v zadnjem desetletju. Literature, ki mi je bila na razpolago, je v slovenskem jeziku za območje Madžarske malo, zato sem pretežno uporabljala literaturo v angleškem jeziku iz raznih raziskav, poročil in člankov tujih avtorjev. Veliko literature za področje Madžarske sem pridobila predvsem v spletnih oblikah (poročila, članki in podobno...)

Odločila sem se, da naredim kratko primerjavo med Slovenijo in Madžarsko v obliki intervjuja ter tako pridobim podatke iz prakse nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju.

2 Opredelitev temeljnih pojmov

2.1 Mednarodne pravne definicije

Razumevanje pojma trgovine z ljudmi je povezano z različnimi definicijami, opredeljenimi v strokovni literaturi in tudi v mednarodnih dokumentih¹. Glede na to, da je trgovina z ljudmi globalen pojav, bi bilo primerno, da bi imeli enotno in za vse sprejemljivo opredelitev, ki bi posameznim vladam omogočila na enoten način zakonsko urediti to področje ter načrtovati primerljivo in usklajeno politiko pregona tovrstnih kaznivih dejanj ter pomoči žrtvam trgovanja. Neenotna obravnava pojava in njegovih oblik otežuje učinkovitejše mednarodno sodelovanje na vseh področjih. Kljub temu pa je treba pri razumevanju problematike upoštevati splošne značilnosti pojava:

- trgovina z ljudmi je globalen pojav, ki dobiva vedno večje razsežnosti;
- seksualna industrija kot eden izmed elementov trgovanja se je razmahnila do te mere, da so vse pogostejši predlogi, da bi jo spoznali kot pomembno gospodarsko panogo mnogih državnih ekonomij;
- globalizacija je olajšala gibanje ljudi, kapitala in poslov prek državnih meja;
- gospodarske in politične spremembe znotraj posameznih držav in na mednarodni ravni so zaostrile razlike med bogatimi in revnimi;
- globalna feminizacija ²revščine je vplivala na feminizacijo migracij;
- s trgovino z ljudmi se ukvarja skoraj izključno mednarodno organizirani kriminal (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Najpogostejša opredelitev trgovine z ljudmi se nanaša na trgovino z ženskami in otroki kot posebej občutljivima kategorijama oseb z namenom spolne zlorabe in spolnega izkoriščanja. Vendar je trgovina z ljudmi namenjena tudi potrebam novodobnega suženjstva, izkoriščanju delovne sile, beračenju, trgovini z organi in podobno.

Trgovina z ljudmi je svetovni družbeni problem, katerega razsežnosti presegajo tako nacionalno kot tudi področno umestitev. V evropskem prostoru problem povezujejo

¹ Mednarodni dokumenti na področju trgovine z ljudmi: dokumenti Organizacije združenih narodov, dokumenti Sveta Evrope, dokumenti EU, dokumenti OVSE,...

² feminizacija: naraščanje števila žensk v kaki dejavnosti.

predvsem z gospodarskimi in političnimi spremembami v srednjih in vzhodno-evropskih državah ter brezperspektivnostjo ekonomij v državah razvoja in nastajajočimi kriznimi žarišči v različnih predelih sveta. Nastale socialne, družbene in kulturološke razlike prispevajo k različnosti pogledov na to problematiko in pristopov do obravnave tega pojava (Vlada RS, 2010).

Trgovanje z ljudmi je globalno poslovanje, ki ga organizirajo kriminalne mreže. Organizirajo jo tajne skupine kriminalcev, ki so vpletene tudi v druge oblike organiziranega kriminala. Države v razvoju so še posebej ranljive za nevarnosti organiziranega kriminala (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

ČLEN PROTOKOLA ZN O TRGOVINI Z LJUDMI: »Trgovanje z ljudmi« pomeni pridobivanje, prevoz, transfer, skrivanje ali sprejemanje oseb za namene izkoriščanja z uporabo groženj ali sile ali drugih oblik prisile, odvedbe, prevare, preslepitve, zlorabe oblasti ali ogroženega položaja ali z dajanjem in sprejemanjem plačila ali ugodnosti zaradi pridobitve privolitve nadzirane v izkoriščanje. Izkoriščanje vključuje najmanj izkoriščanje prostitucije drugih oseb ali druge oblike spolnega izkoriščanja, prisilno delo ali usluge, suženjstvo ali njemu podobne prakse, služenje ali odstranitev organov.

Privolitev žrtve v trgovino z ljudmi za namene izkoriščanja, ki so navedeni v točki (a) tega člena, je brez pomena, če je bilo uporabljeno katerokoli sredstvo, navedeno v točki (a) tega člena.

Pridobivanje, prevoz, transfer, skrivanje ali sprejemanje otroka za namene izkoriščanja se obravnava kot 'trgovina z ljudmi' četudi ne vključuje nobenega izmed sredstev, navedenih v točki (a) tega člena.

»Otrok« je vsaka oseba, stara manj kot 18 let« (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

IZKORIŠČANJE PO PROTOKOLU ZN: »Izkoriščanje vključuje izkoriščanje prostitucije drugih oseb ali druge oblike spolnega izkoriščanja, prisilno delo ali usluge, suženjstvo ali njemu podobne prakse, služenje ali odstranitev organov, vendar se ne omejuje le na te dejavnosti.«

KONVENCIJA O SUŽENJSTVU OPREDELJUJE SUŽENJSTVO V 1. ČLENU: »Suženjstvo je status ali položaj osebe, nad katero se izvajajo posamezne ali vse oblike gospodovanja, ki so povezane s pravico lastništva.«

DODATEK II FAKULTATIVNEGA PROTOKOLA KONVENCIJE ZN O OTROKOVIH PRAVICAH 1988: O prodaji otrok, otroški prostituciji in otroški pornografiji v 2. členu pravi:

2 a: Prodaja otrok je katerokoli dejanje ali transakcija, pri kateri neka oseba ali skupina oseb za plačilo ali katero koli drugo protiuslugo opravi transfer otroka.

2 b: Otroška prostitucija je uporaba otroka za spolne dejavnosti proti plačilu ali kateri koli drugi oblike prostitucije.

2 c: Otroška pornografija pomeni s katerimi koli sredstvi predstavljati otroka, vključenega v resnične ali simulirane spolne dejavnosti, ali kakršnokoli predstavljanje genitalnih predelov otroka za prvenstveno spolne namene.

Za namene protokola pomeni »otrok« katerokoli osebo, mlajšo od 18 let (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

DEFINICIJA TRGOVINE Z LJUDMI V KONVENCIJI EUROPOLA: Definicija izrecno poudarja pretežno seksualno naravo izkoriščanja žrtev. Glede na oblike kaznivega dejanja, ki so navedene v členu 2(2) te konvencije pomeni trgovina z ljudmi naslednje:

»Trgovanje z ljudmi pomeni podrejanje osebe realnemu in nezakonitemu gospodovanju drugih oseb z uporabo sile ali groženj ali zlorabo oblasti ali spletkarjenje za namene izkoriščanja prostitucije, oblik spolnega izkoriščanja in napada na mladoletnike ali prodaje zapuščenih otrok.«

DEFINICIJA TRGOVINE Z LJUDMI Z ŽENSKAMI V SVETU EVROPE:

Skupščina opredeljuje »trgovino z ženskami in prisilno prostitucijo kot katerokoli obliko zakonitega ali nezakonitega prevoza žensk in/ali njihovo prodajanje z njihovo predhodno privolitvijo ali brez nje, zaradi ekonomskega dobička in z namenom poznejše prisilne prostitucije, prisilne poroke ali drugih oblik prisilnega spolnega izkoriščanja. Uporaba sile je lahko fizične, spolne in/ali psihološke narave in vključuje grožnje ter zlorabo oblasti ali položaja odvisnosti osebe« (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

GAATW³ OPREDELJUJE TRGOVINO Z ŽENSKAMI:

³ GAATW: Svetovna zveza proti trgovanju z ženskami

»Vsa dejanja in poskusi dejanj, vpleteni v pridobivanje, prevoz znotraj države ali čez državne meje, nakup, prodajo, transfer, sprejemanje ali skrivanje oseb s preslepitvijo, prisilo (vključno z uporabo sile ali zlorabo oblasti) ali zadolževanjem za namen namestitve ali zadrževanja take osebe za plačilo ali brez njega, v pogojih neprostovoljnega služenja (na domu, za spolne usluge ali reprodukcijo), prisilnega ali obveznega dela ali suženjstvu podobnih pogojih, v skupnosti, ki se razlikuje od skupnosti, v kateri je ta oseba živela v času prve preslepitve, prisiljenja ali zadolžitve.«

DEFINICIJA TRGOVCA Z LJUDMI IN ŽRTVE TRGOVINE Z LJUDMI PO GAARW:

Trgovca z ljudmi je »oseba ali subjekt, ki namerava zagrešiti katerokoli dejanje, opisano kot trgovina z ljudmi, pri njem sodeluje ali ga dopušča.«

Žrtev trgovine z ljudmi je »oseba, v številni otroke ne glede na otrokovo privolitve, ki jo pridobijo, transportirajo, kupijo, prodajo, transferirajo, sprejemajo ali skrivajo, kot je opisano v trgovini z ljudmi« (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

2.2 Razlika med tihotapljenjem in trgovino z ljudmi

Prepoznavanje med tihotapljenjem in trgovino z ljudmi je bistvenega pomena za določitev pravnega odzivanja v posameznih primerih. Protokol ZN proti tihotapljenju migrantov po kopnem, morju in zraku opredeljuje naslednje pojme:

TIHOTAPLJENJE MIGRANTOV: »Omogočanje nezakonitega vstopa osebe v državo, ki ni njena domovina ali v kateri nima trajnega bivališča, z namenom pridobivanja posrednega ali neposrednega finančnega ali drugega dobička.«

NEZAKONIT VSTOP V DRŽAVO: »Prehod državne meje brez izpolnjevanja pogojev, potrebnih za zakonit vstop v sprejemno državo.«

Pri tihotapljenju je potencialni migrant tisti, ki prvi vzpostavi stik s tihotapcem, ta pa (v večini primerov) po vnaprejšnjem plačilu pomaga migrantu nezakonito priti v zaželeno državo. V primeru trgovine z ljudmi izbrane posameznike pridobijo s silo, strahom, prevaro ali preslepitvijo, da zadovoljijo vpraševanje po ciljni državi. Odnos med izkoriščevalci in izkoriščanimi žrtvami je kontinuiran, sega čez državne meje ter predstavlja različne oblike spolnih ali delovnih uslug, odvzem dostojanstva ali izgubo svobode žrtve trgovine z ljudmi. Tihotapljenje oseb je neurejena migracija, ki vključuje nezakonit prehod mednarodne meje. To je ravno nasprotno od kaznivega

dejanja trgovine z ljudmi. Slednja namreč ne vključuje nujno prehoda državne meje. Trgovino z ljudmi se lahko izpelje z zakonitim prehodom meje, kar pri tihotapljenju že po definiciji ni mogoče. Včasih lahko tudi zakonita migracija vodi v trgovino z ljudmi, pa tudi nezakonit prehod meje je lahko del načrta trgovcev z ljudmi (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

Tihotapstvo ljudi označuje neke vrste pogodbeno razmerje med storilcem in migrantom. Migrant zavestno pristane, da ga bo storilec za določeno plačilo spravil, praviloma ilegalno, iz ene države v drugo. Po izpolnitvi dogovorjenih obveznosti se razmerje med storilcem in migrantom zaključi. Trgovino z ljudmi pa lahko označimo kot kontinuirano odvisnost žrtve od storilcev, ki se ne prekine s prihodom žrtve v obljubljeni ali dogovorjeni kraj. Šele takrat se žrtev trgovine z ljudmi zave, da so ji hudo kršene njene temeljne človekove pravice ter da nima pravice soodločati o njeni bodočnosti (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

2.3 Žrtve trgovine z ljudmi

Trgovina z ljudmi je poleg trgovine z drogami, orožjem in pranjem denarja ena najdonosnejših dejavnosti mednarodno organiziranega kriminala, ki pa ima hude posledice za varnost, blaginjo in človekove pravice žrtev. Osebe, s katerimi se trguje, so najpogosteje prisiljene v prostitucijo, prodane pa so tudi za namene prisilnega dela (npr. v tekstilni industriji, gradbeništvu, kmetijstvu, rudarstvu, ...), beračenje, služabništvo, za lažne poroke ali pa so žrtve trgovcev, ki trgujejo s človeškimi organi, tkivom in krvjo. Vsi, ki se na svojem delovnem mestu srečujejo z žrtvami trgovine z ljudmi, si želijo, da bi lahko izluščili profil potencialnih in dejanskih žrtev in tudi trgovcev z ljudmi, saj bi jim to olajšalo delo, ker bi vedeli, na katere skupine ljudi se osredotočiti, ko delujejo preventivno ali kurativno. Vendar pa žrtev trgovine z ljudmi lahko postane kdorkoli, ki se v določenem trenutku ali življenjskem obdobju nahaja v tvegani situaciji, zaradi katere postane ranljiv (izguba zaposlitve, eksistencialna ogroženost, brezdomstvo, naivnost in slepo zaupanje, zaljubljenost, želja po hitrem zaslužku ...) - natančnega vzorca ni (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Po podatkih Mednarodne organizacije dela (ILO) je v svetu preko 2,4 milijona ljudi žrtev trgovine z ljudmi, od tega je po ocenah približno polovica otrok. Večina jih je prisiljenih v prostitucijo (43 %), suženjska delovna razmerja (32 %) ali oboje (25 %).

Pri prisilnem komercialnem spolnem izkoriščanju gre v veliki večini primerov (98 %) za ženske in dekleta (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Za izkoriščanje žrtev trgovine z ljudmi je značilno, da so te zelo ranljive, ne poznajo svojih pravic in si zato ne upajo prositi pomoči, pogosto so trgovcem dolžne večje vsote denarja, prav tako pa so prestrašene zaradi stigmatizacije v izvorni državi. Posledica tega je, da imajo trgovci nad žrtvami popolno oblast (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Poglavitni vzroki za razmah trgovine z ljudmi so slabe gospodarske razmere v državah, iz katerih žrtve trgovine z ljudmi prihajajo, in neperspektivnost njihovih ekonomij. Razmah trgovine z ljudmi, predvsem z ženskami za nudenje spolnih storitev, je najbolj spodbudil padec komunističnih režimov in razpad gospodarstev držav naslednic. Posledica je bila skokovito naraščanje brezposelnosti (predvsem žensk), nižje vrednotenje dela žensk, razpad sistemov socialnega in zdravstvenega varstva, povečanje revščine in njena feminizacija, naraščajoče diskriminiranje žensk in povečano nasilje nad njimi, povečanje ranljivosti najšibkejših slojev prebivalstva ter razmah kriminalitete in korupcije. Pojav trgovine z ljudmi je posledica delovanja organiziranega kriminala, organizirani kriminal pa se tega področja loteva, ker zanj obstaja trg, na katerem lahko dobro zasluži. Ekonomska globalizacija v svetu, zmanjševanje socialne občutljivosti, nesposobnost mnogih revnih držav, da bi uresničevale socialne funkcije, in vse globlji prepad med revnimi in bogatimi se vse bolj kažejo kot temeljni vzroki teh pojavov (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Po ocenah Mednarodne organizacije dela (v nadaljevanju ILO) je po svetu 20,9 milijona ljudi, od tega 5,5 milijona otrok, žrtev prisilnega dela. Po podatkih Evropskega policijskega urada Europol se z otroki, ki so prisiljeni v sodelovanje pri kriminalnih dejavnostih, trguje kot s tržnimi dobrinami, pri čemer cena za enega otroka znaša 20.000 evrov.

Strategija evropske komisije v letih 2012-2016 predvideva izvedbo 40 ukrepov. Ti vključujejo ustanovitev nacionalnih enot kazenskega pregona, specializiranih za boj proti trgovini z ljudmi, ter oblikovanje skupnih preiskovalnih enot EU za pregon v primerih čezmejne trgovine z ljudmi. Med prednostnimi nalogami je tudi zagotavljanje jasnih informacij žrtvam o njihovih pravicah, zlasti informacij o njihovi

pravici do pomoči in zdravstvenega varstva, do dovoljenja za bivanje in o njihovih pravicah v okviru delovne zakonodaje (Delo, 19.6.2012).

2.4 Ravni, na katerih delujejo trgovci trgovine z ljudmi

NEFORMALNE MREŽE obstajajo v obliki majhnih skupin posameznikov znotraj omejenih družinskih mrež in etničnih skupnosti, ki segajo čez državne meje. V tujino pripeljejo eno ali dve žrtvi, ko se pojavi potreba po njih v tamkajšnji skupnosti. Trgovci pogosto uporabljajo stike z družinami in člani skupnosti doma, da pridobijo žrtev za kriminalne mreže bordelov, prostitucije, prisilne poroke itd. Take mreže se pogosto uporabljajo v obmejnih regijah izvirne države in ciljne države ter znotraj etničnih skupnosti (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

SREDNJE STRUKTURIRANE MREŽE trgovcev z ljudmi nadzorujejo vse vidike trgovine z ljudmi, od pridobivanja žrtev do transporta in izkoriščanja. Trgovci zelo resno in profesionalno opravljajo svoje delo in za vzdrževanje reda pogosto uporabljajo nasilje. Pridobljene žrtve obravnavajo kot blago ali dobrino za prodajo. Take kriminalno organizirane mreže izvirajo v glavnem iz vzhodne Evrope (Ukrajina, Belorusija, Rusija), razširjene pa se po vsej vzhodni in srednji Evropi. Preko agentov v zahodni Evropi pogosto upravljajo bordele in skupine, ki se, na primer, ukvarjajo s prostitucijo, druge države pa pogosto uporabljajo le kot prehodno točko za pridobivanje lažnih dokumentov ali kot države za »urjenje«, preden gredo žrtve na zahod (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

VISOKO ORGANIZIRANE MREŽE trgovcev z ljudmi pridobivajo in transportirajo žrtve iz ene države in jih nato prodajajo lokalnim bordelom in drugim skupinam, ki se ukvarjajo s trgovino z ljudmi v drugih državah. Lahko jih imenujemo tudi 'trgovci na debelo' ali 'distributerji', ki prodajajo lokalnim 'trgovcem na drobno', ti pa upravljajo in nadzorujejo lokalno mrežo trgovine z ljudmi. Žrtve lahko tudi večkrat prodajo različnim skupinam v različnih mestih ali državah, ki se ukvarjajo s trgovino z ljudmi ali pa ostanejo znotraj ene skupine, ki kroži na nova tržišča (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

2.5 Pojavne oblike izkoriščanja

Pojavne oblike zlorab trgovine z ljudmi po Protokolu za preprečevanje, zatiranje in kaznovanje trgovine z ljudmi, zlasti ženskami in otroki, ki dopolnjuje Konvencijo Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu, so:

- prisilno delo ali storitve;
- zloraba z namenom prostitucije druge osebe (komercialna seksualna zloraba) in druge oblike spolne zlorabe;
- suženjstvo, služabništvo in ostale oblike, podobne suženjstvu;
- odstranitev organov za namen nelegalne transplantacije.

Obravnavane so predvsem naslednje oblike zlorabe v trgovini z ljudmi:

- komercialna spolna zloraba,
- posvojitve,
- služabništvo,
- prosjačenje (zaslužek gre nadzorniku, ne tistim, ki prosjačijo),
- nelegalni kazenski prestopki, kot so kraja, pobiranje denarja iz parkirnih naprav itd.,
- ostale vrste hujših oblik otroškega dela (kot jih navaja Konvencija ILO o najhujših oblikah otroškega dela) (Vlada RS, 2010).

2.6 Dejavniki, ki povzročijo, da postanejo žrtve ranljivejše

BREZPOSELNOST: na trgu dela, kjer navadno ženske najemajo kot zadnje in jih kot prve odpuščajo, so te vedno bolj potisnjene v neformalni sektor ekonomije, da lahko preživijo. Rastoč neformalni sektor je industrija spolnosti, v kateri so ženske ekstremno izpostavljene velikim tveganjem. Ko nimajo dostopa do formalnega in urejenega trga dela, so prisiljene vstopiti v nezaščitene in kriminalne mreže, ki vodijo v spolno izkoriščanje ali izkoriščanje kot delovno silo (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

REVŠČINA: v težkih ekonomskih in socialnih razmerah, kjer se mnogo žensk sooča z brezposelnostjo, spolnim nadlegovanjem in domačim nasiljem, se zdi ponudba za dobro plačano delo v tujini pogosto beg v boljši svet. Poleg tega je v teh regijah socialno pogojeno, da ženske in deklince obravnavajo svoja telesa in spolnost kot

pogosto edini možni vir zaslužka (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

POMANJKANJE IZOBRAZBE: ranljivejše so osebe, ki nimajo formalne izobrazbe ali pa je ta nizka, poleg tega pa tudi ne govorijo tujih jezikov, da bi se lahko znašle v tuji državi (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

SPOLNA DISKRIMINACIJA: v kriznih obdobjih, kot so na primer konflikti ali porast nezaposlenosti, se ponovno okrepijo stereotipi o spolih: moški naj služi kruh, ženska pa naj skrbi za otroke in ostane doma. V nekaterih državah, npr. v Moldaviji, ni posebnega zakona o nediskriminiranju žensk in moških. Raziskave tudi kažejo, da se ženske pogosto niti ne zavedajo neenake obravnave. V nekaterih državah, kjer nacionalna zakonodaja sicer vsebuje prepoved diskriminacije na osnovi spola, pa ni formalne pravne definicije tega pojma, niti definicije, izhajajoče iz sodne prakse. Tako ni posebnih programov znotraj fakultet, niti odvetnikov in sodnikov, ki bi se ukvarjali s tem problemom in dajali zgled pri obravnavanju primerov spolne diskriminacije. Zato v teh državah tudi osebe, ki diskriminirajo ženske, za to niso odgovorne, obenem pa praktično niso dostopni nobeni pravosodni in drugi ukrepi za pomoč žrtvam (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

NASILJE: nasilje nad ženskami, še posebej v domačem okolju, prispeva k temu, da te postanejo ranljivejše, da postanejo žrtve trgovine z ljudmi. Zato mnogo deklet in žensk želi zapustiti svojo družino ali celo državo, saj jim ta ne zagotavlja nobene zaščite (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

NEOZAVEŠČENOST IN NAIVNOST: v nekaterih primerih naivnost in nerazumevanje mladostnic oziroma mladostnikov s starši le-te naredijo bolj dovzetne za sumljive ponudbe tako imenovanih zapeljevalcev, ki iščejo žrtve v diskotekah, klubih in barih, oglašujejo ponudbe za delo manekenke/manekena, fotomodela, natakariče/natakarja, kozmetičarke/kozmetičarja, ponujajo študij v tujini ali pa ugodna potovanja. Vedno več je tudi primerov, ko se mladostnice oziroma mladostniki ujamejo v trgovino z ljudmi preko spletnih klepetalnic, kjer spoznajo 'simpatične' sogovornike, ki jih zapeljejo do te mere, da sledijo navodilom za neposredno srečanje, prejetih preko elektronske pošte. Ko se to zgodi, pa je mnogokrat že prepozno (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

2.7 Faze procesa trgovine z ljudmi

V procesu trgovine z ljudmi lahko prepoznamo tri tipične faze: fazo pridobivanja žrtev, tranzitno fazo in ciljno fazo. Poudariti je treba, da se navedene faze v resnici deloma prekrivajo in potekajo hkrati. Posamezni primeri trgovanja imajo lahko tudi več tranzitnih in ciljnih faz, ker žrtve pogosto ponovno prodajo. Po drugi strani pa v nekaterih primerih sploh ni faze tranzitnih držav (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

PRIDOBIVANJE ŽRTEV: Trgovci izbirajo in pridobivajo potencialne žrtve, da bi jih s prevaro ujeli v trgovsko mrežo. Poznamo štiri osnovna sredstva za pridobivanje žrtev: pridobivanje žrtev z odvedbo, pridobivanje žrtev s preslepitvijo, tako da jih premamijo z lažnimi obljubami zakonitega vstopa v državo oz. zakonite zaposlitve, preslepitev s polresnicami ter nezavedanje žrtev o zadolženosti, ustrahovanju, izkoriščanju in nadzorovanju, četudi se žrtve zavedajo, da odhajajo v tujino zaradi npr. prostitucije (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

Za pridobivanje žrtev trgovine z ljudmi je značilno, da trgovci z ljudmi zbirajo osebe oz. potencialne žrtve in si pridobijo nadzor nad njimi najpogosteje tako, da jih zvbijo z izmišljenimi zgodbami o boljšem življenju nekje drugje. Prav tako izkoriščajo dejavnike, ki osebe pritegnejo v trgovino z ljudmi, saj se trgovci osredotočajo na žrtve, ki so mlade, revne, neizobražene in tako iščejo nove priložnosti za boljše življenje, saj pogosto živijo v težkih ekonomskih in socialnih razmerah. Tem osebam trgovci ponujajo službe, ki navidezno obetajo boljšo kariero v tujini, npr. kot hišna pomočnica. Ob tem verjamejo, da lahko potujejo v bogato državo in v kratkem času zaslužijo ogromne vsote denarja, ki ga nato lahko uporabijo za pomoč svojim družinam (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

TRANZITNA FAZA - PREVOZ: Ta faza lahko vključuje tudi skrivanje in sprejemanje žrtev na številnih postajah v procesu trgovanja z ljudmi, vključno z začetnim sprejemom in transferjem znotraj njihove domovine. Žrtev lahko že med potovanjem utрпи hude kršitve človekovih pravic in fizično zlorabo ter je izpostavljena tudi drugim kaznivim dejanjem (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

Prevoz žrtev trgovine z ljudmi preko državnih meja je bistven vidik mednarodnega trgovanja z ljudmi. V večini primerov se žrtve strinjajo, da trgovci poskrbijo za

dokumente in prevoz. To jim omogoča visoko stopnjo nadzora med tranzitno fazo. Žrtve trgovine z ljudmi največkrat tihotapijo čez meje v tovornjakih, osebnih vozilih in avtobusih, ki omogočajo večjo fleksibilnost prilagajanja situaciji kot letala, vlaki in ladje. Društvo Ključ (osebni pogovor, 15.6.2012).

Za prestop meje trgovci pogosto uporabljajo turistične agencije, za katere ni nujno, da so povezane s trgovino z ljudmi, prav tako pa lahko taka oseba potuje čez mejo brez veljavnih osebnih dokumentov. Pogosto se uporabljajo ukradeni ali ponarejeni potni listi ter turistične vize (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

GLAVNE POTI SO:

Baltska pot: Iz Rusije in baltskih držav po kopnem do obale, nato s trajektom v skandinavske države; v omejenem obsegu tudi kopensko potovanje neposredno na Finsko in v severno Švedsko.

Severna pot: Vzhodna Evropa preko Poljske, Madžarske in Češke, najprej v Nemčijo in nato Skandinavijo. To pot običajno uporabljajo kot končni del poti za migrante, ki prispejo z letalom z daljnega vzhoda, iz Afrike in Južne Amerike.

Centralna pot: Iz srednjeevropskih držav po dobro razviti mreži avtocest in z avtobusi, ki vozijo na dolge relacije, v Avstrijo in severno Italijo.

Centralna balkanska pot: Iz kavkaških držav, Azije in jugovzhodne Evrope skozi balkanske države in Madžarsko v države Evropske unije.

Južna balkanska pot: Iz kavkaških držav, Azije in jugovzhodne Evrope skozi Moldavijo, Romunijo, Bolgarijo in Albanijo, v EU vstopijo skozi Italijo in Grčijo.

Južna pot: Iz zahodne Afrike skozi Alžirijo in Maroko čez Gibraltarsko ožino z ladjo in vstop v EU skozi Portugalsko in Španijo.

Zahodna pot: Iz Srednje in Južne Amerike vstop v EU skozi Iberijski polotok. To pot uporabljajo tudi kot končni del poti migrantov, ki prispejo z letalom iz daljnega vzhoda, Afrike in Južne Amerike (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

CILJNA FAZA - SPREJEM IN TIPI IZKORIŠČANJA: Na tej stopnji trgovci v polnem obsegu realizirajo cilje izkoriščanja. Ko žrtve prispejo v državo, ki je končni cilj njihovega potovanja, se znajdejo v suženjskih razmerah, v glavnem v dejavnostih spolnih storitev, pa tudi v suženjstvu podobnih razmerah kot kmetijski ali tovarniški delavci, bedno plačani delavci v izkoriščevalskih tovarnah s slabimi delovnimi razmerami ter kot delovna sila na domu z izredno dolgim delovnim časom in v nečloveških in izkoriščevalskih pogojih. Nič neobičajnega ni, če so žrtve, ki so

prisiljene k delu na domu, izpostavljene tudi spolnemu nadlegovanju (Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi, 2010).

2.8 Oblike nasilja, ki jih izvajajo trgovci trgovine z ljudmi nad žrtvami

UPORABA GROŽNJE: s tem, ko trgovec z ljudmi žrtvi grozi ali celo uresniči grožnje, pri žrtvah povzroči zmedenost in trpljenje. Grozi jim, da jim ne bo vrnil dokumentov, da jih bo pretepel ali celo ubil, grozi, da bo njihovim družinam povedal, da se prostituirajo, sili jih v nezakonito početje, vplete jih v kazniva dejanja, zaradi česar se žrtve bojijo policije ali pa jim nato trgovec grozi, da jih bo izročil policiji, itd.

UPORABA FIZIČNEGA NASILJA: trgovci v žrtvah vzbujajo strah z različnimi dejanji, nastopi in kretnjami, kot so npr. razbijanje predmetov in razkazovanje besa, grožnje z orožjem, prisila v prostitucijo, pretepanje tako, da jim to ne pozna, npr. v predelu ledvic, podplatov, z različnimi načini povzročajo skaženost in brazgotine, ki ostanejo za vedno - opekline s cigaretnimi ogorki, žigosanje, rezanje z nožem, izčrpavanje žrtev ... (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

UPORABA ČUSTVENEGA NASILJA: trgovci žrtve postavljajo v podrejen položaj in jih ponižujejo tako, da jim npr. povzročajo občutke zaničevanja, neurejenosti, nepomembnosti, da ne zaslužijo pomoči in prijaznosti, jih žalijo, vzbujajo jim občutek, da so neumne in psihično motene, vzbujajo jim občutek krivde ...

UPORABA OSAMITVE IN NADZORA: trgovci nadzorujejo, kaj žrtve počnejo in s kom se sestajajo in kam gredo, tako da jim npr. omejujejo gibanje na območje, kjer delajo, nadzorujejo njihove osnovne fizične potrebe - hrano, oblačila, higieno, prisotni so, ko se po telefonu pogovarjajo s svojimi družinskimi člani v izvorni državi ali pa takšnih pogovorov sploh ne dovolijo, kruto kaznujejo vsak poskus neubogljivosti ali pobega ... (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

RAZVREDNOTENJE, ZAVRNITEV IN VIKTIMIZACIJA: trgovci zanikajo svoje nasilje in njegove posledice, tako trdijo, da nasilja ni bilo, če pa že, ga opravičujejo z različnimi razlogi, žrtve obdolžujejo, da so jih izvale ipd.

UPORABA EKONOMSKEGA NASILJA IN FIZIČNE ODVISNOSTI: trgovci žrtvam ne dovolijo, da bi imele denar; npr. vzamejo jim ves zaslužek ali pustijo le manjše

vsote, prepričajo jih, da morajo odplačati svoj dolg zaradi poti in vizumov, uporabljajo denarne kazni za kršenje pravil, tako da se dolg žrtev nenehno zvišuje, lažejo jim, da sta hrana in stanovanje veliko dražja, kot sta v resnici, in da njihov denar ne zadošča za kritje teh stroškov, prav tako žrtve nimajo podatkov o tem, kolikšni so dejanski stroški (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

2.9 Mednarodne organizacije, ki delujejo na področju trgovine z ljudmi

Številne vlade, pa tudi nevladne in mednarodne organizacije so oblikovale in predstavile različne pobude in mehanizme na tem področju. Njihov namen je na eni strani omejitev oziroma reguliranje fenomenov, na drugi pa zaščita in pomoč posameznikom in posameznicam, ki se znajdejo znotraj obeh procesov. Seznam ključnih mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo s problematiko, je:

MEDNARODNE VLADNE ORGANIZACIJE: Organizacija Združenih narodov, UNHCHR, UNICEF, Svet Evrope, Evropska komisija, Evropski parlament, OVSEOV (OSCE), IOMI, Interpol, Europol, SECI, ICMPD, ILO, Informacijski urad Sveta Evrope v Ljubljani.

MEDNARODNE NEVLADNE ORGANIZACIJE: Missing Children Europe, Save the Children, ECPAT, Terre des Hommes, Women's Lobby, La Strana International, TAMPEP, Amnesty International, Anti-slavery, Church's Commission for Migrants in Europe (CCME) (Vlada RS, 2010).

2.10 Komentar opredelitve trgovine z ljudmi in temeljnih pojmov

Pomembno bi bilo, da bi imeli enotno in za vse sprejemljivo opredelitev trgovine z ljudmi, glede na to, da gre za globalen pojav. Neenotna obravnava pojava in njegovih oblik otežuje učinkovitejše mednarodno sodelovanje na vseh področjih. Menim, da bi to bistveno vplivalo na učinkovitejši boj proti trgovini z ljudmi in da je neenotnost definicij v evropskem prostoru slabost, ki jo je potrebno odpraviti.

Razlikovanje med tihotapljenjem in trgovino z ljudmi je bistvenega pomena za določitev pravnega odzivanja v posameznih primerih. Oba pojma sta v definicijah razumljivo opredeljena in ju je mogoče razlikovati.

Dejavnike, ki povzročijo, da postanejo žrtve ranljivejše (brezposelnost, revščina, nasilje, pomanjkanje izobrazbe, neozaveščenost, ...) je potrebno obravnavati

prednostno, saj bi se z njihovim odpravljanjem zmanjševala rast problema trgovine z ljudmi, v povezavi s tem bi se zmanjševalo tudi število žrtev trgovine z ljudmi.

Nevladne in vladne mednarodne organizacije, ki delujejo na področju trgovine z ljudmi, so dobra zaščita in pomoč za posameznike in posameznice: z različnimi pobudami in mehanizmi omejujejo oziroma regulirajo fenomene ter tako po svojih močeh in v okviru svojih pristojnosti pripomorejo tudi k zmanjšanju števila žrtev trgovine z ljudmi.

Še enkrat velja omeniti, da je največja pomanjkljivost predvsem neenotna opredelitev trgovine z ljudmi v evropskem, pa tudi v svetovnem merilu. Enotno definicijo o trgovini z ljudmi je po mojem mnenju v prihodnosti potrebno reševati prednostno, prav tako kot dejavnike, ki povzročijo, da postanejo žrtve ranljivejše.

3 Trgovina z ljudmi na Madžarskem

Trgovina z ljudmi je pojav, pri katerem žrtve pogosto prečkajo meje brez veljavnih dokumentov. Gre za nelegalne migrante, ne glede na to, ali je njihova mobilizacija iz ene v drugo državo prostovoljna ali prisilna. Povpraševanje po nelegalnem prehodu meje omogoča razcvet organiziranega kriminala. Države EU ne omogočajo prostega vstopa, zato prihaja veliko migrantov, ki iščejo zaslužek, predvsem iz držav tretjega sveta, ilegalno. Ko govorimo o številkah trgovine z ljudmi, gre le za del, celotne številke, ki vključujejo sivo območje, so zagotovo večje. Za to področje bi bilo nujno potrebno pripraviti poenoteno metodologijo zbiranja podatkov in vzpostaviti parametre, ki bi služili zbiranju podatkov o žrtvah trgovanja z ljudmi. Le pri poenotenem sistemu zbiranja statističnih podatkov bi lahko dobili jasen vpogled v dimenzije trgovanja z ljudmi (Mednarodna organizacija za migracije [IOM], 2005).

Madžarska je država izvora, tranzitna in ciljna država za ženske in dekleta, izpostavljena trgovini z ljudmi, zlasti prisilni prostituciji, in država izvora za moške in ženske v pogojih prisilnega dela. Ženske z Madžarske so prisiljene v prostitucijo na Nizozemskem, v Švici, v Veliki Britaniji, na Danskem, v Nemčiji, Avstriji, Italiji, Španiji, na Irskem, v Grčiji in v Združenih državah Amerike. Ženske z vzhodne Madžarske so izpostavljene prisilni prostituciji v Budimpešti in drugih območjih na Madžarskem, predvsem ob meji z Avstrijo. Ženske iz Romunije in dekleta, ki so odraščala v madžarskih sirotišnicah, so zaradi svoje ranljivosti potencialno med bolj ogroženimi skupinami za delo v prisilni prostituciji. Moški in ženske so izpostavljeni pogojem prisilnega dela znotraj Madžarske. Ženske iz Romunije in Ukrajine so

prepeljane čez Madžarsko na Nizozemsko, v Veliko Britanijo, na Dansko, v Nemčijo, Avstrijo, Švico, Francijo in v Združene arabske emirate, kjer so prisiljene v prostitucijo; nekatere od teh žrtev so lahko izkoriščane že na Madžarskem, še preden prispejo v ciljno državo (US Department of State, 2010).

Dejansko število žrtev je težko pridobiti, predvsem zaradi specifične narave pojava in zaradi neobstoječe ali neprimerne zakonodaje, ki bi služila za osnovo pri vzpostavljanju formalne (državne) baze podatkov o primerih trgovanja z ljudmi. Odstotek registriranih primerov je zelo majhen, saj so pregoni trgovcev z ljudmi prej izjema kot pravilo in mnoge žrtve ne prejmejo ustrezne pomoči. Kaže, da obravnavanje trgovanja z ženskami zaradi spolnega izkoriščanja ni niti na Madžarskem niti v Sloveniji ravno prioriteta. Če ga ne bi občasno zaznali v zvezi z drugimi kršitvami, bi lahko celo rekli, da ne obstaja, saj žrtve običajno prečkajo meje legalno, z originalnimi ali ponarejenimi dokumenti (IOM, 2005).

Odkar se je Madžarska pridružila EU, je trgovina z ljudmi dobila večje razsežnosti. Več je organiziranih kriminalnih združb, ki se ukvarjajo z drogo in s trgovino z ljudmi, saj skupine denar, ki ga zaslužijo s trgovino z ljudmi, investirajo v trgovino z drogo. Zaradi obljubljenih dobrih služb in zaslužka v Evropi je naraslo število migrantov iz Azije. Večina organiziranih združb, ki so se ukvarjale s prostitucijo, je dejavnost preusmerila v bolj donosno delo, trgovino z drogo in ljudmi, ki so ju specializirale. Trgovina z ljudmi je začela delovati pod okriljem večjih mednarodnih organiziranih skupin, različne kriminalne skupine so se začele pri delovanju povezovati, najpogosteje s kriminalnimi skupinami iz Irana, Afganistana, Turčije, Albanije itd. Zaradi svojega specifičnega strateškega položaja je Madžarska predvsem tranzitna država za trgovino z ljudmi in v manjši meri izvorna in ciljna država. Je ena glavnih tranzitnih držav za tihotapljenje iz Ukrajine, Bolgarije, Moldavije in Romunije v Zahodno Evropo. V fazi tranzita je težko odkriti in raziskati kaznivo dejanje trgovine z ljudmi, ker se izkoriščanje navadno še ni začelo. Če pogledamo Madžarsko kot državo izvora, ugotovimo, da so Madžarske ženske in dekleta kot žrtve trgovine z ljudmi prepeljane v države Zahodne Evrope, kot so Francija, Nemčija, Italija ter tudi v Severno Ameriko za namen spolnega izkoriščanja. Pojavlja pa se tudi notranja trgovina z ljudmi, znotraj državnih meja. Notranja trgovina se pojavlja na območjih z visoko brezposelnostjo, to je v vzhodni Madžarski, od koder žrtve vozijo na zahodni del Madžarske, ali s podeželskih območij na jugu v glavno mesto Budimpešto ali na obmejna območja (IOM, 2005).

Prva najbolj znana pot trgovine z ljudmi je nekoč potekala iz Ukrajine v Nemčijo in druge države Zahodne Evrope (Slovaška, Avstrija). Leta 1999 je bila pot spremenjena

direktno proti Avstriji, Slovaški in Madžarski, kjer je bila meja ob Donavi manj kontrolirana. Druga najbolj znana pot poteka iz Turčije na Madžarsko preko Romunije in Bolgarije. V Budimpešti se pot razdeli: ena pot se nadaljuje proti Sloveniji, Avstriji in Italiji, druga gre proti Nemčiji, Nizozemski in Veliki Britaniji. Tretja pot je klasična balkanska pot, iz Turčije na Madžarsko preko Bolgarije, Srbije, Hrvaške in Slovenije. Organizirane kriminalne skupine delujejo tako, da organizirajo skupino migrantov, veliko od 15 do 60 ljudi, ki jih s tovornjaki ali peš prepeljejo preko mejnih območij. Tisti migranti, ki imajo dovolj denarja, pa po dveh do treh dnevih bivanja v Budimpešti nadaljujejo pot preko meja v druge države, medtem ko za migrante, ki nimajo dovolj denarja, obstajajo tako imenovani kampi, kjer ostanejo toliko časa, da zaslužijo za nadaljevanje poti. Organizirana kriminalna skupina na enega migranta zasluži od 1000 do 6000 USD, kar pojasnjuje, zakaj je tovrstni kriminal tako zelo razširjen.

Glede na statistiko število primerov kazenskega pregona trgovanja z ljudmi ni visoko. V letu 2000 je bilo 16 primerov, v letih 2001 in 2002 34 primerov in leta 2003 19 primerov. Leta 2004 so zabeležili 22 primerov trgovine z ljudmi. Žrtve so bile relativno mlade, med njimi je bilo celo nekaj mladoletnih oseb. Storilci kaznivih dejanj so imeli madžarsko državljanstvo (IOM, 2005).

V letu 2010 madžarska vlada ni poročala o nobeni obsodbi ali pregonu zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi na področju prisilnega dela. V letu 2009 je bilo 23 storilcev obsojenih na zaporno kazen, kar je izboljšanje od leta 2008, ko je bilo obsojenih na zaporno kazen 11 od 18 storilcev. Od tistih, ki so bili obsojeni na zaporno kazen v letu 2009, je 12 obsojenih storilcev prejelo kazen do treh let zapor, trije kršitelji so prejeli kazni od tri do štiri leta zapor in pet kršiteljev je prejelo kazen do pet let zapor (US Department of State, 2010).

3.1 Organizirani kriminal na Madžarskem

Madžarska ima edinstvene geografsko-ekonomske prednosti, saj je locirana sredi Evrope, sredi pomembnih osi, kot sta Donava in baltsko-aegeanska os. To ima učinek na kriminalne združbe, ki to državo uporabljajo kot glavni razlog za tranzit panevropskih operacij in kot osnovo za koordiniranje svojih celic v drugih regijah.

Kopičenje kapitala v tej državi je bilo podobno, kot v večini nekdanjih komunističnih držav v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, deloma zaradi tihotapljenja in nezakonite dejavnosti. Lokalne kriminalne mreže, na Madžarskem in v Budimpešti, se oblikujejo zlasti po nekdanjih pripadnikih varnostnih sil in po že obstoječem črnem trgu, ki vzdržuje stike z lokalnimi oblastmi. S hitrim razvojem omrežij pridobivajo

nadzor v višini do 20 odstotkov lokalnega BDP-ja, in sicer zaradi številnih endogenih in eksogenih dejavnikov.

Geo-ekonomski položaj v državi omogoča preprodajalcem premik tovora na ceste in železniške poti. Na primer, iz Ukrajine tobak in ženske - žrtve trgovine z ljudmi v smeri Avstrije, ter iz Romunije nezakonite priseljence, medtem ko iz Hrvaške in Srbije uvažajo orožje in droge (Michaletos, 2011).

Madžarska ima ustrezno javno infrastrukturo in storitve skladiščenja, kar je močan razlog za kriminalne združbe, da tam opravljajo svoje dejavnosti. Kriminalne združbe težijo k spremembi v integrirane, organizirane strukture kriminala, za kar pa je potrebna infrastruktura, ki jo država ima. Omogoča jim stalen in nemoten pretok tihotapljenja blaga, kar ustvarja ekonomijo obsega za njihovo delovanje. V skladu s to predpostavko se Madžarska zdi idealna destinacija.

Drugi pomemben dejavnik je razširjena korupcija v lokalnih varnostnih silah in sobivanje z nekdanjim in sedanjim vodstvom, povezanim s člani organiziranega kriminala. Rezultat je slab nadzor varnosti in na splošno slab nadzor nad neskladnostmi z zakonodajo (Michaletos, 2011).

Trenutno Budimpešta gosti svetovne epicentre nezakonitega pornografskega materiala, tihotapljenja cigaret in je tudi stičišče in center pogajanja med vodji mednarodnih kriminalnih združb na področju orožja, žensk in prometa s prepovedanimi drogami. Pranje denarja je še ena uspešna nezakonita industrija, tesno povezana z zgoraj naštetim (Michaletos, 2011).

Madžarski Varnostni svet, vladna agencija, ki zagotavlja smernice in ukrepe proti kriminalu v državi, ugotavlja zaskrbljujoče trende v bližnji prihodnosti. Poročilo lokalne policije ugotavlja, da se je število kriminalnih organizacij znatno povečalo od leta 2007. Prav tako se ocenjuje, da so gradbena podjetja in poslovne skupine, ki sodelujejo pri javnih naročilih, zdaj pod nadzorom organiziranega kriminala. Skupinam, ki prihajajo iz Kitajske in Latinske Amerike, je uspelo vzpostaviti svojo prisotnost, s čimer bi preko Budimpešte utrdili svoj položaj v Zahodni Evropi (Michaletos, 2011).

Poleg tega je madžarski Intelligence Service (NBH) v letu 2008 poročal, da se je po vstopu Madžarske v Evropsko unijo leta 2004 zelo povečal promet skupin organiziranega kriminala, ki je postal prožnejši in večplasten ter je učinkovito prodril v več zakonitih podjetij. Madžarski uradniki, ki so se usposabljali v Združenih državah Amerike, se aktivno bojujejo s tokom črnega denarja, slediti mu skušajo do ključnega vodstva v številnih uglednih podjetjih, ki niso neposredno povezana z nezakonitimi dejavnostmi.

Na splošno velja, da trenutna svetovna finančna kriza ustvarja potrebo po več svežega kapitala iz zakonitih podjetij. Mogoče je sklepati, da se bo Madžarska kmalu morala soočiti z več izzivi v zvezi s temi vprašanji. Do sedaj so varnostne sile Nemčije, Italije, Avstrije, Švedske in ZDA zelo tesno sodelovale z organi oblasti in so bile uspešne v več skupnih operacijah (Michaletos, 2011).

3.2 Obseg in značilnosti trgovine z ljudmi na Madžarskem

Madžarska trenutno nima zanesljive ocene števila ljudi, ki so žrtve trgovine z ljudmi v, iz in skozi državo na letni ravni. To je delno posledica tega, da v agenciji ni bilo zadolženih za pripravo nacionalnih podatkov o žrtvah trgovine z ljudmi. Trenutno se statistični podatki vzdržujejo na lokalni ravni. Zadnja ocena, ki so jo podali, je, da "več kot 150.000 žrtev prehaja preko Madžarske na leto". Vendar pa se za to število meni, da je previsoko, saj naj bi vključevalo tako prodajo kot tranzit (N., Choudhury, Dimitrova, D., Johnson, T., Nurhusein, N., Srivastava, K., Zureick, A., 2005).

Statistike za pregon storilcev so na voljo, vendar ne zajemajo obsega in resnosti problema trgovine z ljudmi na Madžarskem. Zaradi trgovanja z ljudmi je bilo na Madžarskem po zakonu, ki so ga sprejeli leta 2004, preganjanih le 22 oseb. Stopnja uvedbe kazenskega postopka je nizka zaradi številnih dejavnikov: žrtve trgovine z ljudmi so pogosto preveč prestrašene, da bi pričale proti trgovcu; policija sistematično ne prepozna žrtve trgovine z ljudmi; mejna straža ni pristojna za preiskovanje domnevnih primerov trgovine z ljudmi; padli poskusi odvrčajo policijo od preiskovanja primerov trgovine z ljudmi. Statistika kazenskega pregona tako odraža dejstvo, da se veliko število primerov trgovine z ljudmi nikoli ne zazna, in da se tiste, ki jih odkrijejo, le redko preganja. Prav tako je težko oceniti, kakšen oblike trgovine z ljudmi so na Madžarskem najbolj razširjene. Podatki o pregonu, ki jih posreduje policija, niso bili razčlenjeni po razlikovanju med seksualnim izkoriščanjem, izkoriščanjem dela in med druge oblike trgovine z ljudmi. Poleg tega bi bilo vsako prizadevanje za ekstrapolacijo⁴, ki temelji na tako majhnem vzorcu, le približno. Vodja kriminalističnega in *Intelligence* oddelka⁵ mejne straže je poročal, da je bilo 60 odstotkov primerov trgovine z ljudmi povezanih s prisilnim delom, preostalih 40 odstotkov pa so druge oblike trgovanja z ljudmi, povezane s prisilno

⁴ Napoved o poteku matematične funkcije zunaj področja, na katerem je funkcija znana. Navadno jo spremlja višja stopnja nezanesljivosti kot interpolacijo.

⁵ » Inteligenčni oddelek«.

prostitucijo (N. Choudhury et al., 2005).

Pomanjkanje zanesljivih podatkov o trgovini z ljudmi na Madžarskem predstavlja resen izziv za boj proti trgovini z ljudmi. Veliko policistov je dejalo, da ne morejo oceniti resnosti problema trgovine z ljudmi prav zaradi pomanjkanja podatkov. En policist je odgovoril: "Nimam odgovora, ker nimam nobenega podatka. O tem morate vprašati koga, ki je seznanjen s temi podatki. Jaz sem slišal samo predavanja o tem."

Pomanjkanje, nedoslednost, netočnost statističnih podatkov in dejstvo, da tožilstvo to isto statistiko jemlje preveč resno, podcenjuje razširjenost trgovine z ljudmi, daje vtis, da s trgovino z ljudmi na Madžarskem ni večjih problemov. To ustvarja začarani krog - uslužbenci organov kazenskega pregona ne preiskujejo trgovine z ljudmi, ker menijo, da je to manjši problem, njihov neuspeh pri nadaljnji preiskavi pa nato zaostrojuje pomanjkanje podatkov o kriminalu (N. Choudhury et al., 2005).

3.3 Trgovina z ljudmi in drugi nedovoljeni posli

Trgovina z ljudmi je navadno v senci številnih drugih prepovedanih poslov. Na Madžarskem je trgovanje na različne načine povezano s tihotapljenjem, organiziranim kriminalom, korupcijo⁶ in predvsem s prostitucijo. Trgovina z ljudmi in prostitucija sta povezani na različne načine. Prostitucija na Madžarskem ni povsem zakonita - občine so dolžne vzpostaviti "območja tolerance", v katerih delujejo prostitutke. Vendar pa so razen Budimpešte in Miskolca⁷ območja, kjer dejansko niso določena. Zaradi tega se je prostitucija usmerila v zaprte prostore in policisti imajo večje težave pri ugotavljanju žrtev trgovine z ljudmi in pri ugotavljanju storilcev (N. Choudhury et al., 2005).

Trgovanje se lahko tudi tesno poveže s tihotapljenjem. Medtem ko prvo vključuje element prisile in izkoriščanja, je slednje prostovoljno. Veliko pripadnikov mejne straže, ki so jih spraševali o tem, so trdili, da je tihotapljenje precej večji problem kot trgovanje z ljudmi. Obenem so pogosto priznali, da je med njima težko razlikovati. To pa zato, ker sta nedovoljena trgovina z ljudmi in tihotapljenje pogosto dela istega procesa; oseba prostovoljno pride pretihotapljena v državo, pozneje pa postane del prisile, izkoriščanja ali suženjstva (N. Choudhury et al., 2005).

Raziskovalec Lanke Feher ugotavlja, da je trgovina z ljudmi predvsem posledica padca neučinkovitega komunističnega sistema, ki je v državah naslednicah povzročil

⁶ Vsaka kršitev dolžnega ravnanja z namenom pridobiti korist zase ali za drugega.

⁷ Mesto na severovzhodu Madžarske.

veliko politično, gospodarsko in socialno nestabilnost. Huda gospodarska kriza je povzročila vrsto negativnih pojavov, med drugimi nastanek tako imenovanega moralnega vakuuma, skokovito naraščanje revščine, socialno odtujitev, razvrednotenje zakonodaje, bistveno zmanjšanje občutka varnosti in nove oblike ogrožanja. V takšnih okoliščinah se hitro razraščajo različne oblike kriminala, vse bolj pa se krepi tudi organiziran kriminal (Popov, 2002).

3.4 Madžarski zakon o trgovini z ljudmi

Madžarska je leta 1998 sprejela kazenski zakonik, v katerem je člen 175/b, ki kot kaznivo dejanje navaja trgovino z ljudmi. Od takrat ni prišlo do bistvenih sprememb v zakonu ali do nove zakonodaje v zvezi s trgovino z ljudmi. Zakon opredeljuje trgovino z ljudmi kot zločin, ki ga stori oseba, ki prodaja, kupi, prevaža ali prejme drugo osebo ali zamenja osebo za drugo osebo ali prisvaja enega z namenom prodaje drugi stranki. Kaznuje se z zaporom do treh let. Ta zakon ne razlikuje med trgovino z osebami v državi in trgovino z ljudmi v državo ali iz države. Ne zahteva, da se žrtev trgovine z ljudmi fizično prevaža z ene lokacije na drugo. Zato madžarska zakonodaja o trgovini z ljudmi zadeva tako notranjo kot zunanjo trgovino z ljudmi. Zakon o trgovini z ljudmi v madžarskem pravu opredeljuje kaznivo dejanje trgovine z ljudmi za spolno in ne-spolno izkoriščanje, in kazni, ki ustrezajo prisotnosti ali odsotnosti šest oteževalnih okoliščin, ki vključujejo:

- žrtvi trgovine z ljudmi so odvzeli njegovo/njeno osebno svobodo,
- trgovina z ljudmi z osebami, mlajšimi od osemnajst let,
- trgovina z ljudmi za namene prisilnega dela,
- trgovina z ljudmi za sodomijo ali spolne odnose ali z namenom prisiliti jih k sodelovanju v sodomijo ali spolni odnos z drugo osebo,
- trgovina v okviru kriminalne organizacije,
- trgovina z ljudmi zoper osebo pod vodstvom, skrbništvom, nadzorom ali medicinskim zdravljenjem storilca (N. Choudhury et al., 2005).

Če je vseh šest okoliščin prisotnih v danem primeru, bo storilec lahko dobil od 10 do 15 let kazni zapora.

V nasprotju z mednarodnim pravom člen 175/b ne zahteva prisotnost prisile ali neprostoVOLjnega suženjstva. Zakon zahteva zgolj dokaz, da je storilec prodal, kupil, pošiljal ali prejel drugo osebo, ki je bila zamenjana za drugo osebo, ali si je prisvojil osebo za tak namen. Žrtvino soglasje ni pomembno za ugotovitev, ali je dejanje kaznivo dejanje trgovine z ljudmi po madžarskem pravu.

Madžarska je podpisala različne mednarodne konvencije o trgovini z ljudmi, vključno s Protokolom ZN⁸ o preprečevanju, zatiranju in kaznovanju trgovine z ljudmi, zlasti z ženskami in otroki leta 2000 in Izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah glede prodaje otrok, otroške prostitucije in otroške pornografije v marcu 2002. Ker je država članica EU, mora biti madžarsko pravo v skladu z okvirom sklepa Sveta EU o boju proti trgovini z ljudmi. Ta odločitev uporablja jezik, ki je skoraj enak tistemu, ki ga najdemo v protokolu ZN (N. Choudhury et al., 2005).

3.5 Statistika o trgovini z ljudmi na Madžarskem

Ker sem imela velike težave pri zbiranju statističnih podatkov o trgovini z ljudmi na Madžarskem, sem se odločila, da o tem povprašam nevladno organizacijo MONA⁹, ki se na Madžarskem ukvarja s tem pojavom. Odgovorili so mi: "V zvezi s statistiko moramo omeniti, da so uradni statistični podatki o trgovini z ljudmi na Madžarskem zelo redki. Tudi tisto, kar obstaja, je nezanesljivo (zaradi slabih zbiranj podatkov in distribucije). Prav tako, kot verjetno veste, je to le majhen del dejanskih žrtev in storilcev kaznivih dejanj, saj jih velika večina ni vključena v statistike.

To, kar bi morda še posebej poudarili, ko govorimo o uradnih statističnih podatkih v zvezi s trgovino z ljudmi, je, da je na Madžarskem resen problem pomanjkanje zanesljivih statističnih podatkov. Velik problem je predvsem v tem, da nimamo zanesljivih podatkov o žrtvah in storilcih, nimamo realne slike o obsegu in naravi problema, zaradi česar je boj proti temu pojavu še težji, predvsem zato, ker če oblikovalci politike in oblasti nimajo številke, ki potrjuje dejanski obseg problema, so še bolj omejeni v boju in z ukrepi proti trgovini z ljudmi.

Poročilo o trgovini z ljudmi, ki ga objavlja US Department of State¹⁰ vsako leto, ima nekaj statističnih podatkov tako za žrtve (čeprav starost ali spol nista določena) kot tudi storilce. To so edini objavljeni statistični podatki o Madžarski in trgovini z ljudmi, ki so nam znani. Vendar pa, prosim, ne pozabite, omenjenih zgornjih nezanesljivosti statističnih podatkov." Organizacija MONA (osebni pogovor, 3.5.2012).

Iz statističnih podatkov, ki so mi jih posredovali iz organizacije, pa se mi zdijo najpomembnejša naslednja dejstva:

⁸ Organizacija združenih narodov.

⁹ MONA (Foundation for the Women of Hungary) Fundacija za ženske na Madžarskem.

¹⁰ Ameriško ministrstvo za zunanje zadeve.

Splošno: Madžarska vlada ne izpolnjuje popolnoma minimalnih standardov za odpravo trgovine z ljudmi; vseeno pa si zelo prizadeva, da bi to storila. Vlada je pokazala napredek kazenskega pregona v letu 2009, vključno s spremembo člen175/b svojega kazenskega zakonika za povečanje kazni za primere, ki vključujejo otroke, ki so žrtve trgovine z ljudmi in so mlajši od 12 let, kot tudi povečanje števila obsojenih preprodajalcev in povečanjem dolžine zaporne kazni. Vlada je pokazala mešan napredek pri izboljšanju pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v obdobju poročanja, medtem ko je namenila sredstva za novo zavetišče ki se je odprlo marca 2010 in zagotovila njegovo financiranje do junija 2011. Zavetišče ni sprejelo nobene žrtve trgovine z ljudmi v obdobju poročanja. Poleg tega je zavetišču dovoljeno pomagati le madžarskim žrtvam, ne pa tudi kateri od potencialnih žrtev iz tujine. Več bi bilo treba storiti, da se zagotovi dostop do pomoči vsem žrtvam (US Department of State, 2010).

Na trgovino z ljudmi, predvsem z ženskami za ponujanje spolnih storitev, tudi na Madžarskem, vpliva gospodarska kriza. Eden poglobitnih vzrokov je povečanje nezaposlenosti. V primerjavah z drugimi državami Srednje in Jugovzhodne Evrope je na Madžarskem več nezaposlenih moških kot žensk. Vendar pa so ženske, zlasti mlajše in z nižjo stopnjo izobrazbe, zelo težko zaposljive. Pri njih je doba nezaposlenosti dosti daljša kot pri moških. Na razmah trgovine z ljudmi vpliva tudi diskriminatoren odnos do vloge žensk v madžarski družbi in naraščajoče nasilje nad njimi (Popov, 2002).

PRIPOROČILA ZA MADŽARSKO: Poskrbeti, da imajo tuje žrtve enak dostop do državne pomoči, kakor je to omogočeno madžarskim žrtvam, vključno z zatočiščem; še naprej zagotavljati državna sredstva za pomoč žrtvam trgovine iz trajnih in obnovljivih virov; razmisliti o spremembi člena 175/b določb kazenskega zakonika, umakniti, da je žrtev kupljena ali prodana - s to spremembo se lahko poveča število storilcev kaznivih dejanj, ki bi bili uspešno obsojeni in preganjani na podlagi člena 175/b. Tudi število žrtev, ki bi jih organi identificirali kot žrtve trgovine z ljudmi in jim nudili pomoč, bi se povečalo; izboljšati ozaveščenost med organi pregona in nevladnimi organizacijami; povečati usposabljanje o trgovini z ljudmi za pripadnike organa pregona zunaj Budimpešte in vodenje kampanje, namenjene potencialnim žrtvam in tudi širši javnosti, o ozaveščenosti o trgovini z ljudmi tako za izkoriščanje v seksualne namene kot za prisilno delo (US Department of State, 2010).

PREGON: Madžarska prepoveduje vse oblike trgovine z ljudmi z odstavkom 175/b člena svojega kazenskega zakonika, tožilci pa se, na drugih, s trgovino z ljudmi povezanimi statusi, opirajo za pregon storilcev v večini primerov na druge ukrepe za pregon trgovanja z ljudmi. V obdobju poročanja je vlada spremenila člen 175/b in povečala kazni za primere, ki vključujejo žrtve otroke, mlajše od 12 let. Kazni, predpisane v točki 175/b sedaj znašajo od enega leta zaporne kazni do dosmrtnje ječe, so dovolj stroge in sorazmerne s tistimi, ki so predpisane za druge resne zločine, kot je posilstvo. Organi ugotavljajo, da morajo zaradi odločitve madžarskega Vrhovnega sodišča tožilci izpolnjevati stroge zahteve po dokazih za dokazovanje kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po členu 175/b, še posebej mora tožilstvo dokazati, da je žrtev trgovine z ljudmi bila bodisi kupljena ali prodana s strani druge osebe; zaradi tega standarda tožilci na splošno uporabljajo druge ukrepe za pregon storilcev kaznivih dejanj trgovine z ljudmi. Policija in mejna kontrola izvajata 27 preiskav v povezavi s trgovino z ljudmi, v letu 2008 le 21. Organi so v letu 2009 obsodili 16 trgovcev z ljudmi, v letu 2008 18. V letu 2009 so bile izrečene obsodbe proti 23 kršiteljem trgovine z ljudmi na področju seksualne trgovine, v letu 2008 je bilo obsodb na področju seksualne trgovine in dveh obsodb prisilnega dela 16 (US Department of State, 2010).

V letu 2010 vlada ni poročala o nobeni obsodbi ali pregonu zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi na področju prisilnega dela. V letu 2009 je bilo 23 storilcev obsojenih na zaporno kazen, kar je izboljšanje od leta 2008, ko je bilo 11 od 18 storilcev obsojenih na zaporno kazen. Od tistih, ki so bili obsojeni na zaporno kazen v letu 2009, je 12 obsojenih storilcev prejelo kazen do treh let zavora, trije kršitelji so prejeli kazni od tri do štiri leta zavora in pet kršiteljev je prejelo kazen do pet let zavora. V obdobju poročanja se je 55 uslužbencev organov pregona udeležilo usposabljanja o občutljivosti žrtev in usposabljanja za identifikacijo žrtev. Vlada je izvedla tri skupne preiskave trgovine z ljudmi skupaj z organi kazenskega pregona iz Nizozemske, Nemčije in Avstrije (US Department of State, 2010).

ZAŠČITA ŽRTEV TRGOVINE Z LJUDMI: Madžarska vlada je v obdobju poročanja sprejela skromne ukrepe za zagotavljanje pomoči žrtvam, saj bi bilo treba storiti več, da se žrtvam zagotovi boljše dostopnost do pomoči. S strani nevladnih organizacij je bilo ugotovljeno 94 žrtev v letu 2009, v primerjavi z 88 domnevno ugotovljenimi žrtvami v letu 2008. Vlada je namenila nevladnim organizacijam približno 61.000 \$ za vzpostavitev zatočišča, ki bo delovalo do junija 2010. Čeprav gre za izboljšanje od leta 2008, ko vlada ni zagotovila sredstev za nevladne

organizacije, ki zagotavljajo pomoč žrtvam, vključno z zatočiščem, zdravstveno oskrbo, pravno pomočjo in psihološkim svetovanjem, bo financirala vlada zatočišče le za zagotovitev pomoči madžarskim žrtvam. V obdobju poročanja so bile brez pomoči tuje žrtve v tem zatočišču. Poleg tega je bila le 45 žrtvam trgovine z ljudmi zagotovljena pomoč, vključno z zatočišči, v obdobju poročanja jo je zagotavljala ena zasebno financirana nevladna organizacija. Ob tem je treba upoštevati, da je bilo v letu 2008 88 žrtev. Umanjkanje finančnih sredstev za pomoč žrtvam s strani vlade v letu 2008 in večini leta 2009, posledično zaprtje enega zatočišča sredi leta 2008, ki mu je vlada zagotovila brezplačen najem prostorov, je na koncu imelo posledico zmanjšanje števila pomoči žrtvam v letu 2009 (US Department of State, 2010).

3.6 Prostitucija na Madžarskem

Prostitucijo pogosto imenujemo najstarejši poklic (najstarejša obrt) na svetu. Prostitucija na Madžarskem je prisotna v vsej dolgi zgodovini države. Vedno je bila podzemna in nezakonita dejavnost, kot je še vedno v mnogih drugih delih sveta. V moderni dobi je bila Madžarska soočena s prekomerno davčno utajo, pa tudi splošno dobro počutje seksualnih delavk in delavcev je bilo problematično. Zaradi tega je vlada v letu 1999 prostitucijo legalizirala.

Prostitucija je zakonita, vendar osebe, ki se ukvarjajo z njo, lahko delajo zakonito samo na nekaterih lokacijah, stran od šol in cerkva.ocene o številu oseb, ki se redno ukvarjajo s prostitucijo, se je spreminjalo od 7.000 do 9.000, med poletno turistično sezono pa se njihovo število lahko poveča na več kot 20.000. Mnoge so bodisi prisilili ali zvalili v prostitucijo zvodniki. Število žensk, mlajših od 18 let, ki so vključene v prostitucijo, se je po navedbah povečalo v zadnjih nekaj letih.

Zakon določa pravico do varnega delovnega mesta in prepoveduje spolno nadlegovanje, ki je kaznivo dejanje. Čeprav ni bilo poročil o spolnem nadlegovanju na ETA (Equal Treatment Authority)¹¹, je razširjen problem, da veliko žensk prenaša in tolerira spolno nadlegovanje na delovnem mestu, ker se bojijo, da bodo izgubile službo (US Department of State, 2009).

V skladu z zakonom imajo moški in ženske enake pravice. Med letom ETA ni poročala o nobenem primeru delodajalčevega diskriminatornega obnašanja do žensk. Vendar pa je ekonomska diskriminacija do žensk na delovnem mestu, še posebej do iskalk zaposlitve, starejših od 50 let ali nosečnic, obstajala. Glede na podatke državnega statističnega urada so ženske zaslužile približno 11 odstotkov manj kot moški.

¹¹ ETA- organ za enako obravnavanje

Prostitucija na Madžarskem je legalizirana in urejana s strani vlade od leta 1999. V skladu z zakonom so prostitutke v bistvu profesionalke, ki sodelujejo v spolnih dejavnostih v zameno za denar. Vlada dovoljuje to dejavnost, dokler plačujejo davke in obdržijo pravne dokumente (US Department of State, 2009).

Z zakoni je postavila točno določene pogoje, pod katerimi je prostovoljna prostitucija odraslih oseb sedaj dovoljena, uvedla je sisteme podeljevanja licenc, določila pogoje dela in tako strogo nadzira osebe, ki se ukvarjajo s prostitucijo. Prostitutke lahko registrirajo svojo dejavnost in s tem pridobijo pravice zaposlenih oseb. Dejavnost je izenačena z drugimi gospodarskimi aktivnostmi, saj prostitutke svojim strankam izdajajo račune in so del legalne ekonomije prek plačevanja davkov in socialnih prispevkov. Vladna namera je bila, da bi davčne prihodke povečali z obdavčitvijo prostitucije, saj naj bi okrog dvajset tisoč ljudi živelo od te dejavnosti. Prostitucija je namreč eden vodilnih sektorjev v sivi ekonomiji. Prostitutke lahko delajo samo v tako imenovanih tolerančnih območjih; posebnih conah, dovolj oddaljenih od šol in cerkva. Obvezni so zdravstveni pregledi, promocija, zvodništvo in bordeli pa so prepovedani. Gre za regulacijo prostitucije znotraj Zakona proti organiziranemu kriminalu, ki tako na enem mestu rešuje probleme organiziranega kriminala in z njim povezanimi pojavi, vključno s prostitucijo. Zakon predvideva ustanovitev tako imenovanih zaščitnih con, kjer je prostitucija prepovedana, dovoljuje pa jo znotraj tolerančnih območij, ki bi se ustanovila v vsakem mestu z več kot 50.000 prebivalci, oziroma tam, kjer se domneva, da prostitucija obstaja. Kljub temu se je v praksi izkazalo, da se zakon ne izvaja dosledno, saj vlada ni identificirala in določila takšnih tolerančnih območij. V Budimpešti so določili nekaj ulic in ne širše urejenega območja, ki bi ga prostitutke lahko uporabljale (Pajnik in Kavčič, 2007).

Oblasti so v sklopu načrta zmanjšanja proračunskega deficita najavile oster boj proti sivi ekonomiji ter verjamejo, da del davčnih prihodkov lahko povečajo z obdavčitvijo prostitucije. „Okoli dvajset tisoč ljudi na Madžarskem živi od prostitucije. Ocenjuje se, da se je lansko leto v industriji seksa obrnila okoli milijarda dolarjev, ki niso obdavčeni“, je povedala predstavnica za stike z javnostjo davčnega urada Agnes Bakonyi. Predstavnica združenja prostitutk Agnes Foldi je sporočila, da se je petsto žensk že prijavilo na razpis za dovoljenje, dvajset naj bi dovoljenja že tudi prejelo. Po Foldijinemu mnenju obstaja med prostitutkami velik interes za legalizacijo njihovega dela, saj bi tako lahko zaprosile za kredite in koristile ostale državne bonitete (Dnevnik, 25.09.2007).

3.6.1 Zakon o prostituciji na Madžarskem

Trgovina z ljudmi in prostitucija sta povezani na kompleksne načine. Čeprav je pomembno, da ne enačimo prostitutk z žrtvami trgovine z ljudmi, so lahko mnoge prostitutke žrtve trgovine z ljudmi.

V skladu z Odločbo EU lahko Madžarska izvaja diskrecijsko pravico pri svojem pristopu k prostituciji. Prostitucija na Madžarskem trenutno ni prepovedana na vseh lokacijah, niti ni povsem zakonita.

Protimafijski zakon iz leta 1999 prepoveduje prostitucijo na "zavarovanih območjih", opredeljene lokacije so:

- 50 m stran od stanovanjskih območij,
- 100 m stran od ceste in avtoceste,
- 300 m stran od javnih ustanov,
- na ulicah, kjer se nahajajo ustanove za izobraževanje otrok ali zdravstvene ustanove (N. Choudhury et al., 2005).

Vendar, protimafijski zakon dovoljuje lokalnim oblastem in jih poziva, da določijo eno ali več "tolerančnih območij" izven zavarovanih območij. Na teh območjih tolerance lahko prostitutke ponujajo svoje spolne storitve, če so starejše od 18 let, registrirane in imajo, ko nagovarjajo stranke v javnosti, obvezno zdravstveno dokumentacijo. Zaradi nasprotovanj javnosti imata tolerančna območja le dve mesti - Budimpešta in Miskolc. Od odprave tolerančnega območja v Miskolcu leta 2004 trenutno predstavljata le dve ulici v Budimpešti uradno območje tolerance, kjer je prostitucija dovoljena. Sporno je še, ali zakon iz leta 1999 zahteva (in ne le omogoča) občinam, da imenujejo tolerančna območja. V februarju leta 2004 je madžarsko Vrhovno sodišče odločilo, da lokalne oblasti niso dolžne, da to storijo. Vendar pa je v januarju 2005 Varuh človekovih pravic razglasil, da neuspešna določitev tolerančnih območij pomeni kršitev ustavnih pravic prostitutk. Ti spori okrog določitve tolerančnih območij predstavljajo zmedo v javnosti glede legalnega delovanja prostitutk. Zakon iz leta 1999 je spremenil tudi status prostitucije z "zločina" na "prekršek" (N. Choudhury et al., 2005).

Madžarski kazenski zakonik še vedno kriminalizira vodenje bordelov in zvodništvo.

Policija v veliki meri ignorira elemente madžarske zakonodaje o trgovini z ljudmi. Še več, s politizacijo prostitucije je madžarski zakon o prostituciji pridobil status nejasnosti, nedoločenosti in očitek, da se nenehno spreminja. Oba problema sta ustvarila neprimerne spodbude, ki slabijo boj proti trgovini z ljudmi, posebno v spolni industriji (N. Choudhury et al., 2005).

Večji obseg trgovine z ljudmi trenutno omogoča tudi gospodarska kriza, saj je ta generator širjenja trgovine z ljudmi za potrebe izkoriščanja delovne sile, obenem pa je zaradi recesije upadlo financiranje ukrepov v boju proti trgovini z ljudmi. Kriza, ki smo ji priča, vpliva na večanje ekonomskih razlik med prebivalci, zaradi česar se ustvarjajo pogoji za trgovanje z ljudmi. Z njo se tudi povečujejo težave na področju dela, in sicer pri pravičnem in pravočasnem plačilu za opravljen delo, povečujejo se nezakonita priseljevanja, povečuje pa se tudi toleranca do vseh oblik ksenofobije in diskriminacije (Vsako leto štiri milijone žrtev..., 2009).

Trgovino z ljudmi je pospešila tudi globalizacija, ki je olajšala gibanje ljudi, kapitala in poslov prek državnih meja, gospodarske in politične spremembe znotraj posameznih držav, na mednarodni ravni pa so se zaostrole razlike med bogatimi in revnimi.

Pojav trgovine z ljudmi vse bolj uhaja izpod nadzora, saj organi pregona ne zmorejo razbiti vse številčnejših in vse močnejših kriminalnih združb prodajalcev in preprodajalcev. Po podatkih Združenih narodov, Mednarodne organizacije za migracije in številnih nevladnih organizacij in neodvisnih raziskovalnih ustanov se »armada« trgovine z ljudmi vsako leto poveča za približno štiri milijone ljudi, od teh jih v Zahodno Evropo vsako leto pripeljejo več kot 500.000 (Trgovina z belim blagom..., 2009).

Branje Feherjeve študije sicer pokaže, da ima Madžarska veliko več problemov z urejanjem prostovoljne prostitucije in bojem proti prisilni prostituciji znotraj Madžarske, kot pa s prodajo mladih Madžark za ponujanje spolnih storitev na tujem. Raziskovalec tudi ugotavlja, da igra Madžarska, tako kot Slovenija, v trgovini z ljudmi vse tri vloge - državo izvora, državo tranzita in državo končne destinacije (Popov, 2002).

3.7 Komentar trgovine z ljudmi na Madžarskem

Odkar se je Madžarska pridružila EU, je trgovina z ljudmi dobila večje razsežnosti. Madžarska trenutno nima zanesljive ocene števila ljudi, ki so žrtve trgovine z ljudmi v, iz in skozi državo na letni ravni. Zadnje dejstvo se mi zdi problematično, predvsem zaradi skoraj nemogoče predstave o razširjenosti pojava, zato se mi zdi pomembno, da v prihodnosti Madžarska poskuša vzpostaviti mehanizme, ki bi lahko podali vsaj nekoliko bolj zanesljivo oceno. To lahko storijo agencije, ki bi bile zadolžene za

pripravo nacionalnih podatkov na področju trgovine z ljudmi. Pomanjkanje zanesljivih podatkov namreč predstavlja resno oviro za boj proti trgovini z ljudmi.

Velik problem je po mojem mnenju tudi zavetišče, ki je namenjeno za pomoč žrtvam trgovine z ljudmi. Pomembno se mi zdi ponovno poudariti, da zavetišče ni v letu poročanja sprejelo nobene žrtve trgovine z ljudmi, namenjeno pa je le madžarskim žrtvam, kar pomeni, da vse žrtve trgovine z ljudmi nimajo dostopa do ustrezne državne pomoči. Po tem poročilu lahko sklepam, da vlada ne zagotavlja dovolj sredstev za nevladne organizacije in s tem ne omogoča boljše, ustrežnejše in učinkovitejše pomoči žrtvam, domačim in tujim. Menim, da je potrebno poskrbeti, da imajo tuje žrtve enako možnost dostopa do državne pomoči in da je to pomanjkljivost potrebno obravnavati prednostno. Žrtve trgovine z ljudmi bi se tako v prihodnosti lažje odločale, da poiščejo pomoč. Pomembno je, ker bi tako spoznavali dobre primere iz prakse.

Glede na to, da je Madžarska že v letu 1999 legalizirala prostitucijo, a sta še vedno vse do danes zaradi nasprotovanj javnosti določeni le dve »tolerančni območji«, menim, da mora država na tem področju storiti več: le tako se bo zakon, ki ga je sprejela, lahko izvajal dosledno. Razrešiti je potrebno spore okrog določitve tolerančnih območij ter tako ustaviti zmedo, ki poteka v javnosti glede legalnega delovanja prostitutk, ter popraviti status, da je madžarski zakon o prostituciji nejasen, nedoločen in se nenehno spreminja.

4 Trgovina z ljudmi v Sloveniji

Potreba po posebni zakonodaji oziroma vsaj natančnejši opredelitvi trgovine z ljudmi v obstoječih zakonskih določbah se je v Republiki Sloveniji izraziteje pojavila na prelomu v 20. stoletje, ko je bila problematika trgovine z ljudmi definirana tudi v mednarodno obvezujočem dokumentu Konvenciji Združenih narodov proti mednarodno organiziranemu kriminalu. Tako je bila Konvencija v Državnem zboru Republike Slovenije ratificirana 9. aprila 2004, medtem ko je bil pripadajoči Protokol za preprečevanje zatiranja in kaznovanja trgovine z ljudmi, zlasti z ženskami in otroki, ratificiran v Državnem zboru Republike Slovenije 21. aprila 2004. Državni zbor Republike Slovenije pa je 15. julija 2009 na osnovi mednarodno obvezujočega dokumenta sprejel še zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Trgovina z ljudmi je v Republiki Sloveniji določena kot kaznivo dejanje šele od 5. 5. 2004 s 387. a členom Kazenskega zakonika. V letu 2008 je Ministrstvo za pravosodje RS pripravilo nov Kazenski zakonik, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel 20. maja 2008. Kazenski zakonik je začel veljati 1. novembra 2008. Najpomembnejša kazniva dejanja s področja trgovine z ljudmi so določena v naslednjih členih:

112. ČLEN - SPRAVLJANJE V SUŽENJSKO RAZMERJE

(1) Kdor s kršitvijo pravil mednarodnega prava spravi drugega v suženjsko ali njemu podobno razmerje ali ga ima v takem razmerju, kupi, proda, izroči drugi osebi ali posreduje pri nakupu, prodaji ali izročitvi take osebe ali ščuva drugega, naj proda svojo svobodo ali svobodo osebe, ki jo preživlja ali zanjo skrbi, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(2) Kdor prevaža osebe v suženjskem ali njemu podobnem razmerju iz ene države v drugo, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

(3) Kdor stori dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena proti mladoletniku, se kaznuje z zaporom od treh do petnajstih let (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

113. ČLEN - TRGOVINA Z LJUDMI

(1) Kdor zaradi izkoriščanja prostitucije ali drugih oblik spolnih zlorab, prisilnega dela, suženjstva, služabništva ali trgovine z organi, človeškimi tkivi ali krvjo drugo

osebo kupi, prevzame, nastani, prepelje, proda, izroči oziroma z njo kako drugače razpolaga ali pri teh ravnanjih posreduje, se kaznuje z zaporom od enega do desetih let.

(2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno proti mladoletniku ali pa s silo, grožnjo, preslepitvijo, ugrabitvijo ali zlorabo podrejenega ali odvisnega položaja ali z namenom prisiljevanja k nosečnosti ali umetni oploditvi, se storilec kaznuje z zaporom od treh do petnajstih let.

(3) S kaznijo iz prejšnjega odstavka se kaznuje, kdor stori dejanje iz prvega ali drugega odstavka tega člena kot član hudodelske združbe za izvedbo takih dejanj ali če je bila s tem dejanjem pridobljena velika premoženjska korist (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

175. ČLEN ZLORABA PROSTITUCIJE:

(1) Kdor zaradi izkoriščanja sodeluje pri prostituciji druge osebe ali kdor s silo, grožnjo ali preslepitvijo navede, pridobi ali spodbudi drugo osebo k prostituciji, se kaznuje z zaporom od treh mesecev do petih let.

(2) Če je dejanje iz prejšnjega odstavka storjeno proti mladoletni osebi ali proti več osebam ali v okviru hudodelske združbe, se storilec kaznuje z zaporom od enega do desetih let (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Ob tem je mnenje društva Ključ naslednje: »Konvencije, ki jih je Slovenija s tega področja podpisala in ratificirala (dokumenti so dostopni na spletni strani vlade pod rubriko vladni projekti/trgovina z ljudmi) je seveda potrebno upoštevati. Opažamo pa, da so zadeve veliko bolj urejene teoretično, kot pa delujejo v praksi. Tožilci se veliko pogosteje odločajo za pregon lažjih kaznivih dejanj, ki jih tudi lažje dokazujejo, kot trgovino z ljudmi. O problematiki so slabo ozaveščeni sodniki, kar je tudi dodaten razlog, da imamo v Sloveniji malo obsodilnih sodb s področja trgovine z ljudmi." (Osebni pogovor, 15.6.2012).

4.1 Ukrepi v boju proti trgovini z ljudmi

Predhodno omenjena vzpostavitev koordinativnega mehanizma Vlade RS je hkrati tudi osnova za oblikovanje Akcijskih načrtov, ki so se skozi leta dopolnjevali in nadgrajevali. Aktualni akcijski načrt v boju proti trgovini z ljudmi za obdobje 2010-

2011 je slovenska vlada potrdila 7. januarja 2010. Poleg številnih predvidenih aktivnosti, predvsem organov odkrivanja in pregona, so ključnega pomena finančno ovrednoteni projekti, katerih izvajalci so nevladne organizacije (v nadaljevanju NVO), izbrane na javnih razpisih. NVO igrajo pomembno vlogo v preventivnih programih in v programih pomoči žrtvam trgovine z ljudmi. Kar velja pri tem izpostaviti, je velik pomen dobrega sodelovanja vladnega in nevladnega sektorja na operativni ravni, pa tudi pri načrtovanju in snovanju skupnih ukrepov in aktivnosti. Na podlagi tega je aktualni akcijski načrt zasnovan kot nadaljevanje dobre prakse predvsem tistih projektov, ki so se izkazali za učinkovite, zaradi narave dela pa zahtevajo kontinuiteto (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

Na podlagi medresorskega usklajevanja je v akcijskem načrtu posebej izpostavljena preventiva, in sicer kot osveščanje širše in ciljne javnosti ter izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnega kadra različnih profilov, katerih delo posega na področje boja proti trgovini z ljudmi. Tako so v to vključeni policisti, državni tožilci in sodstvo, pa tudi pedagoški in socialni delavci ter uslužbenci upravnih enot in konzularnih predstavništev v tujini. Poseben poudarek je namenjen tudi področjem odkrivanja, preiskave in pregona kaznivih dejanj, še posebej, ko ta preraščajo koncept posamezne države. Zaradi tega bi uvajanje skupnih preiskovalnih skupin s pomočjo obstoječih mednarodnih in regionalnih agencij pomenilo učinkovitejše doseganje rezultatov tudi na tem področju (Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje, 2010).

»V okviru osveščanja ciljne populacije je društvo Ključ izvajalo tri programe, in sicer: Vijolica - kako se izogniti pastem trgovine z ljudmi (financerji: Urad vlade za komuniciranje, Mestna občina Ljubljana, profitna dejavnost društva Ključ), Mladi proti trgovini z ljudmi (financer: Urad vlade za komuniciranje) in CAP - proti zlorabi otrok (profitna dejavnost društva Ključ). Program Vijolica je bil v osnovnih in srednjih šolah izveden za skupno 1794 otrok in mladostnikov. V program Vijolica - kako se izogniti pastem trgovine z ljudmi je bilo zajetih tudi še 300 staršev otrok. V program CAP - proti zlorabi otrok, je bilo zajetih približno 300 otrok v starosti 10 let, po celi Sloveniji.« Društvo Ključ (osebni pogovor, 15.6.2012).

OZAVEŠČANJE STROKOVNE JAVNOSTI - IZOBRAŽEVANJA:

Društvo Ključ poudarja pomen izobraževanja in ozaveščanja strokovne javnosti. Poudarili so (Osebni pogovor, 15.6.2012): »V okviru programa Prepoznavanje in preprečevanje nasilja, ki ga financira Ministrstvo za šolstvo, je predstavnica društva Ključ predavala o trgovini z ljudmi zaposlenim na osnovnih in srednjih šolah po celi

Sloveniji, in sicer na 14 šolah. Eno predavanje je zajemalo od 4 - 8 pedagoških ur. V ciklus je bilo zajetih približno 450 pedagoških delavcev.

V okviru izvajanja letnega načrta usposabljanj in izobraževanj v Policiji je bilo v maju izvedeno skupno izobraževanje predstavnikov policije, tožilstva in nevladnih organizacij. Društvo Ključ je imelo na izobraževanju aktivno vlogo. Podatki se nanašajo na leto 2011.«

4.2 Zaščita in pomoč žrtvam trgovine z ljudmi

Medresorska delovna skupina je kot eno od svojih prednostnih nalog določila zagotovitev vseh oblik pomoči žrtvam trgovine z ljudmi v Republiki Sloveniji, posebno tistim, ki bi bile pripravljene pričati v kazenskem postopku. S tega vidika je žrtvam trgovine z ljudmi potrebno nuditi ustrezno pomoč in asistenco, opredeljeno v mednarodnih dokumentih, katerih obveznosti prevzema tudi Republika Slovenija (Akcijski načrt Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi, 2009).

4.2.1 Seznam organizacij, ki v Sloveniji zagotovijo pomoč žrtvam

NEVLADNA ORGANIZACIJA DRUŠTVO KLJUČ: Društvo Ključ - Center za boj proti trgovini z ljudmi je nevladna, neprofitna, nepolitična organizacija, ki razvija in izvaja preventivne in kurativne programe za ozaveščanje splošne in strokovne javnosti ter potencialnih in dejanskih žrtev trgovine z ljudmi o preprodaji in spolnem izkoriščanju žensk, otrok in moških, o trgovini s človeškimi organi, vseh oblikah prisilnega dela in o kršitvah človekovih pravic. Poleg tega nudijo konkretno in celostno pomoč osebam, ki so se znašle v vlogi žrtev in pri tem sodelujejo s pristojnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, domačimi in tujimi (Vlada RS, 2010).

»V okviru programa Oskrba žrtev trgovine z ljudmi - namestitve v varnem prostoru je Društvo Ključ v letu 2010 realiziralo dve dolgoročnejši namestitvi. Tuja državljanka je v prostorih Ključa bivala tekom celega leta, prosilec za mednarodno zaščito pa 7 mesecev. V omenjenih primerih je Društvo Ključ intenzivno sodelovalo s podpisniki Sporazumov o sodelovanju na področju zagotavljanja pomoči žrtvam trgovine z ljudmi, to je z Ministrstvom za notranje zadeve, Policijo in Vrhovnim državnim tožilstvom« Društvo Ključ (osebni pogovor, 15.6.2012).

»Program Društva Ključ “Oskrba žrtev trgovine z ljudmi- namestitve v varnem prostoru v letih 2010/2011” financira Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ ne krije stroškov najema nepremičnine in obratovalnih stroškov, samo program), Mestna občina Ljubljana pa ta program (in deloma najem in stroške prostora) sofinancira ter nudi tudi možnost kratkoročnih, kriznih nastanitev žrtev (do 5 dni)« Društvo Ključ (osebni pogovor, 15.6.2012).

SLOVENSKA KARITAS: Slovenska Karitas nudi pomoč žrtvam trgovine z ljudmi v okviru: ustrezne namestitve, prehrane in oskrbe; socialne, psihološke in pravne pomoči; zagotavljanja prevajalskih storitev, tolmačenja in urejanje statusa; svetovanja in informacij v zvezi z zakonitimi pravicami v jeziku, ki ga žrtve razumejo: izvajanja ukrepov v smislu socializacije, revitalizacije in reintegracije; zagovorništva in opolnomočenja ter povezovanja v mrežo organizacij v Sloveniji in v tujini (pristojne državne inštitucije, Coatnet, Caritas Europa, Caritas Internationalis, NVO ...) (Vlada RS, 2010).

4.3 (Re)integracija žrtev trgovine z ljudmi

V okviru programa je društvo Ključ nudilo asistenco 23 letni žrtvi trgovine z ljudmi, ki je v varnem prostoru Ključa skupaj z mamo in otrokom bivala do leta 2008. Ker gre za osebe brez ugotovljenega državljanstva, je bila pomoč društva pri urejanju osebnih izkaznic, davčnih števil, odprtju bančnega računa, možnosti prijave na Zavodu za zaposlovanje in pristojnem centru za socialno delo poseben izziv, ki je v nekaterih primerih zahteval celo prilagoditve računalniških programov in evidenc za specifične primere, veliko potrpljenja, spremljanja uporabnic v ustanove ter intenzivnega sodelovanja z vsemi vpletenimi akterji. V okviru projekta sta oba uporabnika, nameščena v varnem prostoru, lahko brezplačno obiskovala tečaj učenja slovenskega jezika, katerega izvajalec je Cene Štupar - center za permanentno izobraževanje. Uporabnik programa se je uspešno in brezplačno vključil v srednješolski izobraževalni program Britanske mednarodne šole v Ljubljani, uporabnica pa je imela možnost delovne rehabilitacije v enem izmed frizerskih salonov, v okviru katere je za opravljeno delo prejela tudi denarno nagrado (Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010, 2011).

Tudi v primeru projekta (Re)integracije se je mednarodno sodelovanje izkazalo za ključni element urejanja socialne situacije oseb v programu kot tudi za njihovo psihosocialno okrevanje. Potrebno je bilo vzpostaviti stik z matičnimi družinami in

drugimi osebami, bankami in drugimi v primeru vračanja dolga, lokalnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki so pomagale pri pridobitvi dokumentov, potrdil, spričeval in so poročale o trenutnih okoliščinah v naselju oziroma področju, kjer sta osebi predhodno bivali. Društvo Ključ prav tako intenzivno sodeluje s partnerji in partnerkami uporabnikov ter posamezniki in družinami, ki na različne načine želijo pomagati uporabnikom in uporabnicam Ključa pri reševanju njihove življenjske situacije (Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010, 2011).

4.4 Sodna praksa na področju trgovine z ljudmi

Po podatkih Poročila ameriškega zunanjega ministrstva o trgovini z ljudmi 2010 je policija leta 2009 obravnavala 28 kaznivih dejanj trgovine z ljudmi (vključno s primeri zlorabe prostitucije, v katerih je obstajal sum trgovine z ljudmi) zoper skupaj 13 osumljencev, leta 2008 pa je bilo takih kaznivih dejanj osem. Državna tožilstva so obravnavala šest kazenskih ovadb zoper devet osumljencev. Leta 2009 sta bila obsojena dva storilca kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, prvi na 38 mesecev zapora, drugi pa na 24 mesecev. Leta 2009 je dvanajst žrtev pomagalo pri pregonu storilcev (US Department of State, 2011).

DEJAVNOSTI POLICIJE: Tudi v letu 2010 je slovenska Policija zaznala več različnih pojavnih oblik trgovine z ljudmi. Največ obravnavanih primerov je bilo prepoznanih kot oblika spolnega izkoriščanja in izkoriščanja delovne sile. Med obravnavanimi primeri sta bili kot potencialni žrtvi trgovine z ljudmi obravnavana 2 mladoletnika. Pri zagotavljanju pomoči žrtvam trgovine z ljudmi je policija v več primerih aktivno sodelovala z nevladnima organizacijama Slovensko Karitas in društvom Ključ. Policija je obravnavala 3 (1 v 2009) kazniva dejanja trgovine z ljudmi. Kazensko je bilo ovadenih 5 (1 v 2009) osumljencev. Pri tem je bilo v postopku 10 (3 v 2009) oškodovank/-cev - žrtev. Poleg primerov trgovine z ljudmi, za katere je policija podala kazensko ovadbo pristojnemu tožilstvu, so bili obravnavani še 4 (1 v 2009) primeri sumov trgovine z ljudmi. Kaznivih dejanj spravljanja v suženjsko razmerje ni bilo obravnavanih. Poleg tega je Policija obravnavala 11 kaznivih dejanj zlorabe prostitucije. Kazensko ovadenih je bilo 16 osumljencev, identificiranih pa je bilo 17 oškodovancev - žrtev, od katerih je 8 pristalo v sodelovanje z organi odkrivanja in pregona. Na pristojno državno tožilstvo je bilo podanih 8 poročil. Pri odkrivanju in pregonu kaznivih dejanj zlorabe prostitucije je bilo ugotovljeno, da oškodovanke izvirajo predvsem iz Madžarske, Dominikanske Republike, Bolgarije, Slovaške,

Slovenije in Ukrajine (Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010, 2011).

DEJAVNOSTI DRŽAVNEGA TOŽILSTVA: Državni tožilci okrožnih državnih tožilstev in Skupine državnih tožilcev za pregon organiziranega kriminala so v letu 2010 odločali o štirih novih kazenskih ovadbah zaradi kaznivega dejanja trgovine z ljudmi zoper 5 obdolžencev. Kazensko ovadbo zoper 1 obdolženca so zavrgli, zahtevali so opravo preiskave zoper 5 obdolžencev in zoper 6 vložili obtožne akte. Dvema obdolžencema je sodišče za kaznivi dejanji trgovine z ljudmi in zlorabo prostitucije, storjenima v sotorilstvu, izreklo zaporni kazni, in sicer enemu tri leta, drugemu pa eno leto in štiri mesece. Razglašena pa je bila tudi sodba, s katero je sodišče 2 obdolženca spoznalo za kriva kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerje ter jima izreklo pogojni obsodbi in enemu določilo kazen eno leto in šest mesecev zapora s preizkusno dobo treh let ter mu naložilo plačilo premoženjske koristi, drugemu pa določilo kazen enega leta in deset mesecev s preizkusno dobo dveh let (Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010, 2011).

Tudi v letu 2010 lahko govorimo o trendu, da se določeno število predkazenskih in kazenskih postopkov, kjer ravnanja storilcev vsebujejo elemente kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, ne razvije v smeri pregona tega kaznivega dejanja, temveč v smeri kaznivega dejanja zlorabe prostitucije, to pa zato, ker sta zbiranje dokazov in vprašanje identifikacije žrtev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi zelo težavna. Kljub zavedanju, kako pomembno je za boj proti trgovini z ljudmi preganjati storilce prav za to kaznivo dejanje, pa se državni tožilci še vedno, čeprav v manjšem obsegu, odločajo za pregon storilcev zaradi drugih kaznivih dejanj, vsebinsko povezanih s kaznivim dejanjem trgovine z ljudmi, ker so ta lažje dokazljiva in praviloma pripeljejo do uspešnega zaključka, torej kaznovanja storilcev. V letu 2010 se je tožilstvo v predkazenskem postopku skupaj s policisti prvič srečalo s trgovino z ljudmi za namene izkoriščanja delovne sile v gradbenem sektorju. Pri tem pa se je izkazalo, da bo zakonski znak tega kaznivega dejanja, in sicer prisilno delo, v kazenskem postopku težko dokazati (Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010, 2011).

4.5 Komentar trgovine z ljudmi v Sloveniji

Menim, da mora Slovenija v prihodnosti dati večji poudarek problematiki na področju trgovine z ljudmi. Kazniva dejanja, ki vsebujejo elemente trgovine z ljudmi, bi se morala v predkazenskem in kazenskem postopku razviti v smeri pregona tega kaznivega dejanja. Zaradi težavnega zbiranja dokazov in vprašanja identifikacije žrtev se namreč večina teh kaznivih dejanj razvije v smeri zlorabe prostitucije.

Na področju oskrbe žrtev trgovine z ljudmi - namestitve v varnem prostoru Slovenija za razliko od Madžarske nudi pomoč tudi tujim državljanom, to pa pogojuje s sodelovanjem žrtev v policijskih in sodnih postopkih. Menim, da se večina žrtev težko odloči za pričanje proti storilcem, ker se zaradi njihovih groženj bojijo posledic. Menim, da bi bilo potrebno pomagati vsem žrtvam, ne glede na to, ali bo žrtev pričala na sodišču ali ne.

Slovenija v akcijskem načrtu poudarja preventivo, in sicer kot osveščanje širše in ciljne javnosti, ter izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnega kadra različnih profilov na področju trgovine z ljudmi.

V Sloveniji prostitucija ni legalizirana. Pridružujem se mnenju društva Ključ, ki ga je podalo v enem od svojih odgovorov v vprašalniku, in sicer, da bi z legalizacijo prostitucije Slovenija lahko vsaj delno omogočila statistično spremljanje pojava in zagotavljala pravice in obveznosti, ki izhajajo iz dela. Legalizacija prostitucije pa ne bi vplivala na zmanjšanje problematike trgovine z ljudmi.

5 Primerjava med Slovenijo in Madžarsko

Zaradi večje preglednosti je v spodnji tabeli predstavljena kratka primerjava med Slovenijo in Madžarsko na področju trgovine z ljudmi.

Tabela 1: Primerjava Slovenije in Madžarske na področju trgovine z ljudmi (Vir: Zorko Božič, 2011)

	SLOVENIJA	MADŽARSKA
Začetki boja proti trgovini z ljudmi	Politični zagon je dobil decembra 2001, ko je bila ustanovljena medresorska delovna skupina. Od leta 2004 je slovenska vlada potrdila 4 akcijske načrte.	Trgovina z ljudmi je bila definirana leta 1998 v Kazenskem zakoniku kot kaznivo dejanje zoper osebno svobodo in človekovo dostojanstvo. Do sedaj je bil potrjen en akcijski načrt.
Države, iz katerih prihajajo žrtve trgovanja	Ukrajina, Moldavija, Bolgarija, Slovaška, Češka, Madžarska, Dominikanska republika, Tajska, Iran ...	Romunija, Ukrajina, Bolgarija, Moldavija ...
Ciljna država žrtev	Zahodna Evropa, vedno bolj to postaja tudi Slovenija.	Zahodna Evropa, Avstrija, Nizozemska, Belgija, Švica, ZDA, Velika Britanija in Združeni arabski emirati, vedno bolj tudi Madžarska.
Nacionalni koordinator kot nacionalni poročevalec za trgovino z ljudmi	Imenovan leta 2002. Njegov sedež je na Ministrstvu za notranje zadeve.	Imenovan leta 2008. Njegov sedež je na Ministrstvu za pravosodje in kazenski pregon.
Naloga nacionalnega koordinatorja	Priprava in izvajanje akcijskega načrta, poročanje vladi, priprava predlogov za krepitev učinkovitosti politike ter ukrepov za boj proti trgovini z ljudmi, povezovanje in skrb za	Redno letno poročanje vladi o izvedenem delu in dejavnostih, ki jih je potrebno še izvesti za uspešen boj proti trgovanju z ljudmi. Koordinacija med vladnimi in nevladnimi

	pretok informacij med vladnimi in nevladnimi organizacijami.	organizacijami, implementacija načrta oz. strategije ter zbiranje podatkov.
Vladne organizacije	Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za pravosodje.	Ministrstvo za pravosodje in kazenski pregon, Inštitut za socialno politiko in delo, Urad za priseljevanje in državljanstvo.
Nevladne organizacije, ki jih beleži Evropska komisija	Slovenska Karitas in Društvo Ključ.	NANE združenje za pomoč ženskam.
Sodelovanje na mednarodni ravni	Evropska komisija, Europol, Interpol, Eurojust, SECI center, WCO, ICMPD, IOM ...	Dvostranski in večstranski sporazumi v kazenskih zadevah z različnimi državami. V zadnjem času sodelovanje z IOM pri iskanju izboljšav na področju kazenskega pregona, preprečevanju in pomoči žrtvam trgovine ter sodelovanje z ICMPD na projektu »Mehanizem transnacionalne napotitve žrtev trgovine z ljudmi«.
Zadnji dosežki	Sprejetje nove zakonodaje, zbiranje statističnih podatkov, dodatno usposabljanje policije in carine.	Prilagajanje zakonodaje mednarodnim standardom in skupno usposabljanje policije, carine in nevladnih organizacij.
Kazenski zakonik (pravna podlaga za ukrepe)	Kaznivo dejanje trgovine z ljudmi je bilo v Sloveniji uvedeno s Kazenskim zakonikom leta 2004 (člen 387. a). Nekatere oblike trgovine z ljudmi so se pred uvedbo tega kaznivega	Leta 1998 je bila trgovina z ljudmi definirana kot kaznivo dejanje zoper osebno svobodo in človekovo dostojanstvo v 175. b členu Kazenskega zakonika. Prepovedoval je vse oblike

	<p>dejanja in po njem preganjale kot kazniva dejanja zlorabe prostitucije in spravljanja v suženjsko razmerje. Maja 2008 je bil slovenski Kazenski zakonik spremenjen. S členom 113. so bile prepovedane vse oblike trgovine z ljudmi. V veljavo je stopil leta 2009.</p>	<p>trgovine z ljudmi, v veljavo je stopil leta 1999. Leta 2002 je bil 175. b člen noveliran skladno z mednarodnimi standardi.</p>
<p>Ostala zakonodaja</p>	<p>Zakon o tujcih določa, da se identificiranim žrtvam trgovine z ljudmi iz tujine dovoli zadrževanje za čas treh mesecev. Žrtve iz tujine, ki sodelujejo v kazenskem postopku, lahko zaprosijo za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje in ostanejo v Sloveniji do konca postopka. Lahko se odločijo ostati dlje, če so zaposlene ali se izobražujejo.</p>	<p>Zakon o zaščiti prič, ki predvideva program zaščite prič (umik priče v varovano prebivališče in sprememba identitete). Zakon o podpori in odškodnini žrtvam določa pravico do pravne, socialne, finančne in psihološke pomoči žrtvam trgovine z ljudmi (čl. 9. a in tretji odst. 43. čl. prenašata 5. in 6. poglavje direktive Sveta 2004/81/ES o dovoljenju za bivanje državljanov tretjih držav, ki so žrtve trgovine z ljudmi ali so bili vključeni v nezakonito priseljevanje, in sodelujejo s pristojnimi organi). Zakon o vstopu in bivanju državljanov tretjih držav, ki je začel veljati julija 2007, je eno najpomembnejših orodij za podporo žrtvam trgovine z ljudmi. Zakon omogoča žrtvam enomesečno bivanje na Madžarskem, ki ga imajo za razmislek. Če se odločijo za sodelovanje z organi</p>

		pregona, jim odobrijo šestmesečno dovoljenje za bivanje iz humanitarnih razlogov.
Kazen za trgovino z ljudmi	Najvišja kazen je 15 let zapora.	Od 3 let do dosmrtnega zapora (hujša kazniva dejanja).
Identifikacija žrtev	Žrtve so največkrat razkrite na mejah ali, ko se same javijo policiji ali drugim institucijam (npr. službi za zaposlovanje tujih delavcev ...). Identifikacije se izvajajo na mejah in letališčih (policijski pregled), v primeru prijave ali, ko se žrtve obrnejo neposredno na nevladne organizacije ali mednarodne institucije.	Razvoj preiskovalnih taktik. Posebna pozornost je namenjena delu z otroki, ki so najbolj ranljive žrtve. Poudarek na prepoznavanju kazalcev trgovine, zbiranju in širjenju obveščevalnih podatkov proti trgovini z ljudmi ter odkrivanju in reševanju žrtev.
Pomoč in podpora žrtvam	V zadnjih letih je bilo izvedenih več projektov za pomoč žrtvam trgovine z ljudmi. Vlada je leta 2009 namenila okrog 90 000 EUR dvema NVO (Društvo Ključ in Slovenska Karitas) za kratkoročno in razširjeno pomoč žrtvam, vključno z zatočiščem, rehabilitacijskim svetovanjem, zdravstveno pomočjo, poklicnim usposabljanjem in pravno pomočjo. SOS telefon.	Zatočišče za žrtve trgovine z ljudmi nudijo nevladne organizacije, ki tesno sodelujejo z Nacionalno krizno upravo in Informacijsko telefonskimi storitvami (OKIT), ki omogočajo 24-urno telefonsko povezavo. Nacionalni inštitut za družino in socialno politiko usmerja žrtve v zatočišča (možno bivanje do 6 mesecev, potem se žrtve preusmerijo v druge ustanove).
Preprečevanje trgovine z ljudmi	Ministrstvo za notranje zadeve, Visoki komisar Združenih narodov za begunce in lokalne nevladne	Okrepitev prizadevanja organov pregona proti nezakonitemu priseljevanju in s tem povezanimi

	<p>organizacije so od leta 2004 skupaj izvajali projekt obveščanja prosilcev za azil o trgovini z ljudmi in spolnem nasilju, saj pri njih obstaja velika nevarnost, da bodo postali žrtve trgovine z ljudmi, zlasti ženske in otroci brez spremstva. V okviru prizadevanj za zmanjšanje povpraševanja po spolnih storitvah je vlada namenila sredstva za tiskanje brošur in izdelavo preventivnih spotov.</p>	<p>dejavnostmi. S tem bi nekoliko vplivali tudi na zmanjšanje trgovine z ljudmi.</p>
<p>Pomembni projekti</p>	<p>MZZ je štiri leta financiralo projekt »Uvajanje mehanizma za prepoznavanje, pomoč in zaščito žrtev trgovine z ljudmi in/ali spolnega nasilja v azilnih postopkih v Sloveniji« (PATS). V projekt je bila sprva vključena le Slovenija, razširil pa se je tudi na Hrvaško in v Bosno in Hercegovino.</p> <p>Izvajala ga je MNZ.</p>	<p>Program zaščite žrtev in prič kaznivih dejanj, vključno s trgovino z ljudmi.</p>

5.1 Komentar tabele

V zgornji tabeli lahko razberemo, da žrtve trgovine z ljudmi tako v Sloveniji kot na Madžarskem izhajajo iz razmeroma istih držav (Romunija, Ukrajina, ...). Obe državi vedno bolj postajata tudi ciljni državi za žrtve trgovine z ljudmi. Prav tako sta obe državi imenovali nacionalnega koordinatorja za boj proti trgovini z ljudmi. Slovenija ga je imenovala leta 2002, Madžarska pa leta 2008. Njegove naloge so v Sloveniji in na Madžarskem razmeroma iste, in sicer skrb za poročanje vladi, priprava predlogov, koordinacija med vladnimi in nevladnimi organizacijami. V Sloveniji je nacionalni koordinator zadolžen še za pripravo in izvajanje akcijskega načrta.

Slovenija na področju trgovine z ljudmi sprejema novo zakonodajo, medtem ko Madžarska svojo zakonodajo prilagaja mednarodnim standardom.

Slovenija je od leta 2004 potrdila 4 akcijske načrte v boju proti trgovini z ljudmi, Madžarska je od leta 1998 pa do sedaj potrdila le en akcijski načrt.

V Sloveniji je za trgovino z ljudmi predpisana kazen do 15 let zapora, na Madžarskem pa je predpisana kazen od treh let do dosmrtnega zapora za hujša kazniva dejanja. Menim, da Slovenija izvaja na področju trgovine z ljudmi več programov in projektov, prav tako tudi na mednarodnem področju.

Menim, da ima v Sloveniji pomoč in podpora žrtvam večje razsežnosti, kot na Madžarskem, ki bi prav tako lahko nudila pomoč z varno namestitvijo tujim žrtvam. Slovenija pa bi lahko, tako kot Madžarska, večjo pozornost namenila najbolj ranljivim žrtvam trgovine z ljudmi - otrokom s še večjo preventivo na tem področju.

6 Zaključek

Trgovina z ljudmi je problem, ki ga je potrebno prednostno reševati tako v Sloveniji kot na Madžarskem. Z organizacijo MONA in društvom Ključ sem izpolnila kratka vprašalnika, ki ju prilagam diplomskemu delu. Organizacija MONA se osredotoča na trgovino z ljudmi na področju spolnega izkoriščanja, zato je to področje tisto, o katerem mi je lahko ponudila največ informacij, medtem ko je društvo Ključ edina specializirana nevladna organizacija na področju trgovine z ljudmi v Sloveniji in mi je zato lahko ponudila konkretnejše odgovore iz širšega zornega kota.

Iz prakse omenjenih nevladnih organizacij lahko podam zaključek, da področje trgovine z ljudmi v obeh državah nekoliko nazaduje, saj obe vladi ne namenjata temu področju prednosti za reševanje, še posebej ne v času gospodarske krize, prav v času, ko trgovina z ljudmi dobiva nove razsežnosti in pravzaprav cveti.

6.1 Sklepi in verifikacija hipotez

Kot prvo hipotezo sem predpostavila, da se Madžarska po vstopu v EU učinkoviteje bojuje s problemom trgovine z ljudmi. Hipoteze načeloma ne morem zavreči, ne morem pa je popolnoma potrditi, saj ta potrditev ne bi bila podkrepljena z zanesljivimi podatki, temveč zgolj s predpostavkami. Problematika trgovine z ljudmi je med drugim povezana tudi s problemom pomanjkanja statističnih podatkov, pa tudi tisti, ki obstajajo, so zaradi narave pojava nezanesljivi.

Organizacija MONA mi je v enem od odgovorov podala le svoje mnenje, da se je trgovina z ljudmi na Madžarskem povečala z vstopom Madžarske v EU (leta 2004), in tudi potem, ko je vstopila v schengensko območje leta 2007. Vsakokrat so se namreč omejitve zaposlovanja za madžarske državljane nekoliko sprostile v ciljnih državah (na primer Švici in na Nizozemskem). Vendar so to le predpostavke, ki jih ni mogoče podpreti z zanesljivimi podatki, ker kazenske statistike niso nujno povsem natančen odsev stopnje kriminala, so pa, med drugim, tudi posledica prednostne naloge kazenskega pregona v tistem času.

Drugo hipotezo, ki sem jo predpostavila, lahko delno potrdim, delno pa ovržem. Potrdim lahko, da je prostitucija na Madžarskem zakonsko dobro urejena, ovržem pa drugi del, kjer predpostavljam, da je prostitucija tudi v praksi dobro urejena in ustrezno nadzirana.

Prostitucija na Madžarskem je namreč legalizirana in urejena od leta 1999. V zakonu so točno določeni pogoji, pod katerimi je prostitucija odraslih oseb dovoljena. Vlada je uvedla sisteme podeljevanja licenc, določila pogoje dela ter tolerančna območja: posebne cone, dovolj oddaljene od šol, javnih ustanov in cerkva.

Kljub tej dobri zakonski podlagi pa se je, kot navajata avtorja Pajnik in Kavčič, v praksi izkazalo, da se zakon ne izvaja dosledno, saj vlada ni določila ustreznih tolerančnih območij, pa tudi ustreznega števila teh območij ne. V Budimpešti so namreč določili le nekaj ulic in ne širše urejenega območja. Poleg območja, ki ga je vlada določila v glavnem mestu Madžarske, je določila le še eno tolerančno območje v celotni državi. Zaradi tega se je prostitucija usmerila v zaprte prostore. Kot navaja organizacija MONA, so žrtve trgovine z ljudmi na Madžarskem prisiljene k nagovarjanju strank na podeželskih cestah, mestnih ulicah, podzemnih železnicah, podhodih, bordelih (prikrito v barih z uslugami, kot so trebušni ples, pa tudi v masažnih salonih), v nekaterih primerih tudi v apartmajih in zasebnih domovih.

Zadnjo, tretjo hipotezo lahko potrdim. Predpostavljala sem namreč, da je najpogostejša oblika trgovine z ljudmi na Madžarskem trgovina za namene spolnega izkoriščanja. To potrditev hipoteze lahko podkrepim z navedbo organizacije MONA v enem izmed odgovorov vprašalnika iz priloge, kjer je organizacija MONA navedla, da je Madžarska v prvi vrsti država izvora in tranzita za ženske in dekleta za namene spolnega izkoriščanja in sekundarno izvorna država za moške za namene izkoriščanja delovne sile.

7 Uporabljeni viri

Akcijski načrt Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2010-2011. *Ungift.org*. Pridobljeno na

http://www.ungift.org/doc/knowledgehub/resource-centre/Governments/Slovenia_National_Action_Plan_Against_Human_Trafficking_sl_2010_2011.pdf

Choudhury, N., Dimitrova, D., Johnson, T., Nurhussein, N., Srivastava, K., Zureick, A. (2005). *Challenges Facing Law Enforcement Officers in Combating Sex Trafficking in Hungary: How Laws, Structure and Culture Prevent Effective Intervention Conducted by the Hungary Trafficking Workshop Team of the Woodrow Wilson School of Public and International Affairs*.

Pridobljeno na

http://wvs.princeton.edu/research/special_reports/trafficking.pdf

European Commission. (2011). *Fight against Trafficking in Human Beings*. *Mvcr.cz*. Pridobljeno na

<http://www.mvcr.cz/mvcren/article/hungary.aspx>

Madžarske prostitutke postale podjetnice. (25.09.2007). *Dnevnik.si*.

Pridobljeno na <http://www.dnevnik.si/novice/neverjetno/270846>

Mednarodna organizacija za migracije. (2005). Kje v sestavljanke:

Trgovanje z ljudmi v Sloveniji, iz in preko nje. *Vlada.si*.

Pridobljeno na

http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/kje_v_sestavljanki.pdf

Michaletos, I. (2011). *Organized crime in Central Europe*. *Worldpress.org*.

Pridobljeno na <http://www.worldpress.org/Europe/3682.cfm>

- MONA: Fundation for the Women of Hungary. (2010). Legislation, rights protection and assistance. *Monahungary.hu*. Pridobljeno na http://www.monahungary.hu/kepek/upload/201011/Legislation_rights%20protection%20and%20assistance_MONA%20Foundation.pdf
- Pajnik, M., Kavčič, U. (2007). *Vzpostavitev in spremljanje mednarodno primerljivih kazalcev o trgovini z ljudmi*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Popov, J. (2002). *Trgovina z ljudmi: Somrak civilizacije ali kaos globalizacije*. Ljubljana: Društvo Ključ - center za boj proti trgovini z ljudmi.
- Regionalni standard za usposabljanje policije za boj proti trgovini z ljudmi v jugovzhodni Evropi*. (2010). ICMPD in avstrijsko Ministrstvo za notranje zadeve.
- Suženjstva ni le v zgodovinskih učbenikih. (19.06.2012). *Delo.si*. Pridobljeno na <http://www.delo.si/novice/svet/suzenjstva-ni-le-v-zgodovinskih-ucbenikih.html>
- Trgovina z belim blagom razširjena v vseh porah družbe. (8.9.2009). *Rtvslo.si*. Pridobljeno na <http://www.rtvslo.si/svet/trgovina-z-belim-blagom-raszirjena-v-vseh-porah-druzbe/211807>
- Trgovina z ljudmi - nevarnosti in preprečevanje. (6.2.2010). *Mnz.gov.si*. Pridobljeno na www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/.../Trgovina_z_ljudmi.doc
- US Department of State. (2009). 2008 Human rights report: Hungary. *State.gov*. Pridobljeno na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2008/eur/119083.htm>
- US Department of State. (2011). Trafficking in persons report 2010. *State.gov*. Pridobljeno na <http://www.state.gov/documents/organization/164457.pdf>

US Department of State. (2011). Trafficking in persons report 2010. *State.gov*.
Pridobljeno na
<http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2010/142760.htm>

Vlada RS. (2010). Boj proti trgovini z ljudmi: pojavne oblike izkoriščanja. *Vlada.si*. Pridobljeno na
http://www.vlada.si/si/teme_in_projekti/boj_proti_trgovini_z_ljudmi/#c1066

Vlada RS. (2010). Boj proti trgovini z ljudmi: pomoč žrtvam. *Vlada.si*.
Pridobljeno na
http://www.vlada.si/si/teme_in_projekti/boj_proti_trgovini_z_ljudmi/#c1046

Vlada RS. (2011). Boj proti trgovini z ljudmi: letna poročila. *Poročilo o delu Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi v letu 2010*. Pridobljeno na
http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/Slikce/2011/THB_2011/THB_2010_sprejeto_na_vladi_.pdf

Vsako leto štiri milijone žrtev trgovine z ljudmi. (18.10.2009). *Erevija.com*.
Pridobljeno na <http://www.erevija.com/ogled/Vsako-letno-%C5%A1tiri-milijone-%C5%BErtev-trgovine-z-ljudmi/aHR0cDovL3d3dy5ydHZzbG8uc2kvc3ZldC92c2Frby1sZXRvLXN0aXJpLW1pbGlqb25lLXpydGV2LXRyZ292aW5lLXotbGp1ZG1pLzlxNDg0Nw==>

Zorko Božič, A. (2011). *Vloga in pomen Regionalnega centra za boj proti čezmejnemu kriminalu pri preprečevanju trgovine z ljudmi* (Magistrsko delo). Ljubljana: Fakulteta za upravo

8 Priloge

8.1 Vprašalnik - Organizacija MONA

1. Najprej bi želela, da predstavite vašo organizacijo, izkušnje in vaša področja dela na temo trgovine z ljudmi.

»MONA dela na področju enakosti med spoloma od leta 1992, na področjih, kot so udeležba žensk v javnem življenju in na trgu dela in udeležbi žensk v medijih in s spolom povezanim nasiljem. Glavne dejavnosti organizacije so raziskave in publikacije, konference, strokovni forumi, ozaveščanje in razna usposabljanja. MONA je članica nacionalnih in evropskih mrež nevladnih organizacij in sodeluje v različnih posvetovalnih mehanizmih med vlado in civilno družbo.

Glede področja trgovine z ljudmi je MONA ustanovitvena članica omrežja za boj proti trgovini z ljudmi. Omrežje je bilo ustanovljeno leta 2005. V letih 2006, 2007 je MONA izvajala madžarski del mednarodne zakonodaje in kazenskega pregona o trgovini z ljudmi in spolnem izkoriščanju, pripomogla je s svojimi znanji in izkušnjami. V obdobju 2008-2010 je MONA izvajala uspešen 18 mesečni projekt z naslovom "Razvoj interdisciplinarnega sodelovanja na Madžarskem v podporo boju proti trgovini z ljudmi in prostituciji«. Ta projekt je naredil pomembne korake v smeri izboljšanja položaja žrtev in ranljivih skupin na Madžarskem z odpravljanjem pomanjkljivosti na področju sodelovanja, pomanjkljivosti v zakonodaji s strani ustreznih strokovnjakov. Ta projekt je združil strokovnjake in zainteresirane ljudi iz ustreznih področij tudi z mednarodno konferenco, kjer so imeli (kar je na Madžarskem redko) priložnost za izmenjavo informacij. Rezultati in uporabne informacije so bili zelo pohvaljeni s strani udeležencev in od takrat je MONA vabljena k sodelovanju z delovno skupino za izboljšanje sodelovanja med policijo in storitev za zaščito otrok. Projekt je razvil zakonodajne spremembe in podroben načrt sodelovanja za boj proti tem pojavu in pomoči žrtvam.

MONA se redno udeležuje pri informiranju in izmenjavi izkušenj z IO, nevladnimi in vladnimi organizacijami in drugimi akterji na področju boja proti trgovini z ljudmi na Madžarskem, po vsej Evropi in tudi drugih delih sveta.«

2. V kakšnih oblikah se trgovina z ljudmi najpogosteje pojavlja in kako je z drugimi oblikami trgovine z ljudmi, denimo s prodajo človeških organov in krvi, služničadjo in drugimi oblikami prisilnega dela? Se srečujete tudi s takšnimi primeri?

»Madžarski položaj na področju trgovine z ljudmi je še vedno razmeroma nespremenjen v primerjavi s prejšnjimi leti. Država je v prvi vrsti država izvora in tranzita za ženske in dekleta za namene spolnega izkoriščanja in sekundarno izvorna država za moške za namene izkoriščanja delovne sile.

Žrtve izkoriščanja delovne sile iz Madžarske so bile žrtve trgovine z ljudmi na mednarodni ravni predvsem v Veliki Britaniji, Španiji, Kanadi in ZDA. Žrtve spolnega izkoriščanja iz Madžarske so bile žrtve trgovine z ljudmi na mednarodni ravni predvsem na Nizozemskem in v Švici, nekatere žrtve pa tudi v Avstriji, Italiji, Nemčiji, na Norveškem in v Španiji.

MONA je poročala, da so bile z redkimi izjemami vse ženske v »območju tolerance« (kjer je prostitucija dovoljena) madžarske narodnosti. Te ženske in dekleta, ki delajo kot prostitutke, so predvsem romske narodnosti in večinoma iz vzhodne Madžarske. Zelo ogrožene skupine so vključevale slabo izobražene, dokaj mlade ljudi, predvsem ženske romskega porekla, ki živijo v slabih razmerah. Velik odstotek žrtev, zlasti mladoletnih ženskih žrtev, izvira iz sirotišnic, domov za nego in pomoč ter drugih državnih in mladoletnih vzgojnih ustanov.

Številne so tudi žrtve trgovine z ljudmi, ko so še v teh državnih institucijah in domovih. Te mlade ženske, včasih tudi fantje, so še posebej ranljivi za izkoriščanje s prostitucijo in za trgovino z ljudmi.

Vlada je nedavno spoznala, da je trgovina z ljudmi, vključno s prisilnim delom, problem na Madžarskem, ki zahteva nadaljnje dosledno izvajanje zakona, preprečevanje in prizadevanja za pomoč žrtvam.

Decembra 2010 je poslanka v ECB Fidesz stranke gospa Ilona Ékes organizirala konferenco o prostituciji otrok in naslovila ministru za notranje zadeve gospodu Sándorju Pinterju pismo, katerega cilj so učinkovitejši ukrepi v boju proti otroški prostituciji.

V svojem odgovoru je minister za notranje zadeve trdil, da otroške prostitucije na Madžarskem v bistvu sploh ni, in da, če obstaja, potem je prostovoljna z namenom pridobitve materialnih stvari.

Kot odziv na to pojasnilo sta Dignity for All Movement (Méltóságot Mindenkinék Mozgalom, MMM) in Hungarian Women's Lobby (Magyar Noi Érdekérvényesítő

Szövetség, SV) začeli s peticijo proti otroški prostituciji in zbrali pribl. 1000 podpisov. Peticijo Deset točk proti otroški prostituciji na Madžarskem si lahko ogledate na spletnem naslovu <http://www.gopetition.com/petition/43814.html>--HEAD=pobj.

V juliju 2011 sta gospe Ilona Ékes in Timea Szabó v okviru organizacije MP for Politics Can be Different (Lehet Más Politika, LMP) ponovno vprašali ministra za notranje zadeve o njegovih perspektivah o tem vprašanju, ker je trdil, da otroška prostitucija na Madžarskem ni razširjena.

MONA se osredotoča na trgovino z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja, zato je to področje tisto, o katerem imamo največ informacij. Bilo je veliko poročanja medijev o trgovini z moškimi, večinoma romskega izvora, za namene prisilnega dela v državah, kot sta Kanada in Združeno kraljestvo. Nismo pa slišali nobenega poročanja medijev ali vladnih in nevladnih organizacij o trgovini za druge namene, kot so trgovina z organi in krvjo, ampak to seveda ne pomeni, da ne obstaja. Katere vrste primeri so odkriti, je v veliki meri odvisno od prednostnih nalog vlade na področju kazenskega pregona, pa tudi od tega, za kar se mediji odločijo, da raziščejo in o tem poročajo. To je zagotovo naš vtis - na podlagi tistega, kar vemo od organov pregona in drugih državnih kontaktov na Madžarskem in v ciljnih državah, pa tudi na podlagi poročanja medijev - da je trgovina z ljudmi za spolne zlorabe najpogostejša oblika trgovine z ljudmi v primeru Madžarske.«

3. Ali zaznavate trend naraščanja trgovine z ljudmi? Če ga, navedite kako.

»Statistični podatki o trgovini so praktično nezanesljivi, deloma zaradi skrite narave kaznivega dejanja (velika večina primerov nikoli ni prišla v obravnavo organov ali do nevladnih organizacij), delno zato, ker so primeri, ki dosežejo organe, pogosto kaznovani v okviru drugega kaznivega dejanja, na primer zvodništva, saj je težko dokazati, da je bilo storjeno kaznivo dejanje trgovine z ljudmi. Obstaja mnenje, da se je trgovina z ljudmi na Madžarskem povečala z vstopom Madžarske v EU (leta 2004) in tudi potem, ko je vstopila v Schengensko območje leta 2007. Vsakokrat so se namreč omejitve zaposlovanja za madžarske državljane nekoliko sprostile v ciljnih državah (na primer Švici in na Nizozemskem). Vendar moramo poudariti, da so to le domneve in jih ni mogoče podpreti z zanesljivimi podatki, ker, kot je navedeno zgoraj, kazenske statistike niso nujno povsem natančen odsev stopnje kriminala, vendar so tudi posledica prednostne naloge kazenskega pregona v tistem času.«

4. Kakšno je vaše stališče o legalizaciji prostitucije?

»Prostitucija in trgovina z ljudmi sta neverjetno škodljivi za družbo. Na ravni politike se strinjamo s švedskim modelom, in sicer z enakostjo spolov, ki temelji na konceptualnem pristopu, kot tudi s praktičnim in učinkovitim argumentom, da ponudba ustvari in vzdržuje povpraševanje, zato se lahko spremembe doseže samo z omejevanjem povpraševanja - kupcev.

Skratka, MONA vidi prostitucijo kot eno od oblik nasilja (ne samo nad ženskami in otroki, ampak lahko tudi nad moškimi), kot kršitev temeljnih človekovih pravic, kar vključuje tudi človekovo dostojanstvo, osebno integriteto in varnost ter hkrati kot vzdrževanje neenakosti med spoloma (če je to sprejemljivo predvsem za polovico družbe - moških - za nakup in uporabo teles druge polovice družbe - žensk - tukaj ne more biti prave spolne enakopravnosti. Neenakost med spoloma in seksizem namreč omogočata, da je ta pojem sprejemljiv). Kot je navedeno zgoraj, se MONA strinja s švedskim pristopom glede dekriminalizacije prostitutk in kriminalizacije »kupca telesa«. Prostitucija obstaja zaradi povpraševanja, zato je povpraševanje tisti problem, ki ga je treba reševati in zmanjševati. Po našem mnenju je vprašanje legalizacije, v smislu dekriminalizacije bordelov, ulične prostitucije in drugih prizorišč, kjer se prostitucija izvaja, in/ali dekriminalizacije sodelovanja tretjih oseb (zvodnikov, posrednikov, pogosto imenovanih "menadžerji" v legaliziranih sistemih), kontraproduktivno v tem, da je prostitucija varnejša ali manj izkoriščevalska za prostitutke in služi za normaliziranje mnenja, da je sprejemljivo uporabljati telesa drugih ljudi, dokler bo denar za plačilo, tako se krepi kršitev človekovih pravic in neenakosti med spoloma.«

5. Ali so žrtve trgovine z ljudmi dobro zaščitene, kakšno pomoč jim lahko ponudite? Kakšna so vaša priporočila glede tega?

»Žrtve trgovine z ljudmi na Madžarskem so prisiljene k nagovarjanju strank na podeželskih cestah, mestnih ulicah, podzemnih železnicah, podhodih, bordelih (prikrito v barih z uslugami, kot so trebušni ples, pa tudi v masažnih salonih), v nekaterih primerih tudi v apartmajih in zasebnih domovih. Žrtve so običajno nastanjene v apartmajih v lasti trgovcev in v njihovih poslopih. V večini primerov so skoraj vse žrtve dobiček, ki ga prejme trgovec z ljudmi ali drugi v ciljni državi, na primer lastniki bordelov. Čeprav vladni predstavniki komentirajo, da ni neobičajno, da se za trgovanje z ljudmi uporabljajo ponarejeni dokumenti, številni (zlasti med

žrtvami mlajši od 18 let) potujejo s pravimi, neponarejenimi dokumenti. Zato je težko ugotoviti in prepoznati žrtev.

Trgovci z ljudmi prevažajo žrtve v avtomobilih, vlakih, letalih in v avtobusih. MONA je poročala o stalnem in razširjenem pojavu mladoletnih deklet v Budimpešti v prevzgojnih objektih/domovih za nego, kjer so se prostituirale pod okriljem moških zvodnikov v času, ko so smele zapustiti objekt. Ko so otroci stari 18 let in zapustijo te institucije (samo pod določenimi pogoji je dovoljeno, da ostanejo dlje v državnih domovih ali apartmajih, največ pa do starosti 24 let), država da vsaki osebi enkratno štipendijo v višini največ 500.000 HUF (približno 2700 \$). Ta znesek je običajno manjši od tistega, ki je potreben za najem apartmaja in za življenjske stroške, vendar je več denarja kot ga je videla do takrat. Nevladne organizacije so opozorile, da je ta štipendija nevaren dejavnik, saj zvodniki in trgovci z ljudmi vedo za štipendijo, ki jo poskušajo vzeti iz rok na novo izpuščenih mladih odraslih, ter jih tako spraviti pod svoje okrilje.

Obstaja tudi mentorski program, ki je na voljo tistim, ki so starejši od 18 let, v praksi pa se ne uporablja zelo pogosto, zato s strani nevladnih organizacij program ni opredeljen kot učinkovit. Osebe, ki so bile v otroštvu v takšni državni oskrbi, imajo običajno nižjo izobrazbeno raven, v primerjavi z drugimi mladimi odraslimi pa je zelo malo možnosti za zaposlitev ali pridobitev višje izobrazbe, pogosto nimajo družine ali podporne mreže. Rezultat tega je, da se večina teh žensk znajde v ubožnem in brezdomnem stanju v nekaj tednih. Iz obupa se pogosto obrnejo na prostitucijo in kar hitro se znajdejo prepuščene na milost in nemilost trgovcev oziroma zvodnikov.

Glede na razpoložljive informacije, ki jih ima organizacija MONA, obstaja samo eno zavetišče, namenjeno posebej za žrtve trgovine z ljudmi v državi, z le nekaj ležišči.

Vlada podpira pomoč žrtvam s telefonsko linijo (Nacionalno krizno upravljanje in informacijske telefonske storitve - OKIT). Ta telefonska informacijska služba je na voljo 24 ur na dan, brezplačno, po vsej državi. Ta linija nudi pomoč, poleg drugim ciljnim skupinam, tudi žrtvam trgovine z ljudmi v obliki čustvene podpore in napotitve v zavetišče za žrtve trgovine z ljudmi. Sistem, ki poudarja zaščito žrtev, je v veljavi od leta 2005. Po mnenju številnih nevladnih organizacij sistem dobro deluje. Vendar pa so se pojavila vprašanja, na primer glede števila ležišč, ki so na voljo v času klica.

V skladu z madžarskim pravnim sistemom vlada ne more spodbuditi žrtve, da pomaga pri kazenskih postopkih. Žrtev trgovine z ljudmi sodeluje v kazenskem postopku pri pridobivanju dokazov in je opredeljena kot priča. Pravila o vračanju so prav tako določena v Zakonu o kazenskem postopku.

Leta 2001 je Madžarska sprejela Zakon o zaščiti prič. V teoriji je program zagotavljal psihično zaščito prič. Program je na voljo žrtvam trgovine z ljudmi, če so pripravljene pričati na sodišču. Program je na voljo tudi za tuje državljane.

Nevladne organizacije so se pritožile, da 30 dnevno obdobje za razmislek ni dovolj za žrtve, da premagajo travme in se odločijo za pričanje. Madžarske žrtve nimajo časa za premislek, odločiti se namreč morajo takoj, da bodo sodelovale v kazenskem postopku. Noben primer o trgovini z ljudmi se ne odpre brez pričanja žrtev.«

6. Kaj vidite kot glavno oviro pri preprečevanju trgovine z ljudmi? Kaj je potrebno narediti na tem področju?

»Glavna ovira je pomanjkanje prave vladne volje za reševanje tega vprašanja. Bilo je nekaj izboljšav na tem področju, ampak dokler vlada ne določi boja proti trgovini z ljudmi kot prednostnega za reševanje, vključno z zagotavljanjem sredstev, ki se jih za učinkovito izvajanje strategije potrebuje, je delo akterjev na tem področju zelo omejeno. Prav tako je zelo pomembno sodelovanje med organi (akterji), ki delujejo na tem področju - kot so policija, tožilstva, socialne službe, šole itd. Omenjeni organi morajo za učinkovitejši boj na tem področju še tesneje sodelovati.«

7. Zaključna misel oziroma če se vam zdi pomembno še kaj dodati na to temo.

»Trgovina z ljudmi je resen problem, ki prizadeva Madžarsko. Ne prizadeva samo madžarskih žensk in otrok, s katerimi se trguje za namene spolnega izkoriščanja, temveč tudi moške, s katerimi se trguje za namene izkoriščanja delovne sile.

Žrtve trgovine z ljudmi za namene spolnega izkoriščanja izkusijo travmo, ki škodljivo vpliva nanje in ostane pri njih globoko zakopana ves preostanek njihovega življenja. Zato je treba to vprašanje obravnavati prednostno s strani države in ga reševati dosledno in temeljito. Pojav ima globoke korenine in potrebno je k reševanju pristopiti v okviru zelo težkih socialnih problemov, kot so neenakosti med spoloma, regionalne slabosti in socialne izključenosti. Glede slednjega v mnogih primerih izraz »reintegracija« ni ravno primeren, saj mnoge žrtve nikoli več zares niso vključene v družbo. Zato je potreben ne le celovit pristop ljudi, ki se ukvarjajo z akutno problematiko trgovine z ljudmi, ampak tudi reševanje širših socialnih problemov, ki povzročajo, da trgovina z ljudmi cveti.«

8.2 Vprašalnik - Društvo Ključ

1. Najprej bi želela, da predstavite vašo organizacijo, izkušnje in vaša področja dela na temo trgovine z ljudmi.

»Društvo Ključ je nevladna humanitarna organizacija v Sloveniji, ki deluje v javnem interesu na področju boja proti trgovini z ljudmi. Ima ključno vlogo pri oblikovanju letnih akcijskih načrtov vladne Medresorske delovne skupine za boj proti trgovini z ljudmi (MDS). V Sloveniji je edina specializirana organizacija, ki nudi različne oblike pomoči žrtvam trgovine z ljudmi: svetovanje po telefonu, psihosocialno pomoč, pomoč pri umiku iz ogrožajoče situacije, krizne namestitve (do 5 dni), namestitve v varni prostor (do 1 leta), program (re)integracije, pomoč žrtvam pri vzpostavljanju stika s policijo, spremljanje na sodišče, urejanje statusa v Sloveniji, pomoč pri navezovanju stika s sorodniki in sorodnimi nevladnimi organizacijami v domovini žrtev, pomoč pri organizaciji povratka v domovino, pomoč pri iskanju pogrešanih oseb.

Društvo Ključ je podpisalo pomembne sporazume z državo (Ministrstvom za notranje zadeve, Policijo in Vrhovnim državnim tožilstvom), ki tujcem, ki bivajo v varnem prostoru, zagotavljajo pridobitev trimesečnega dovoljenja za začasno zadrževanje v Sloveniji in v primeru njihovega sodelovanja v predkazenskem in kazenskem postopku tudi dovoljenje za začasno bivanje, ki traja do konca postopkov.

Prav tako aktivno sodeluje v slovenski neformalni MREŽI ZA NENASILJE kot partner Društva za nenasilno komunikacijo, Društva Ženska svetovalnica, Društva SOS telefon za otroke in ženske - žrtve nasilja ter Amnesty International Slovenije.

Ključno je tudi sodelovanje z drugimi nevladnimi organizacijami na mednarodni ravni v primerih konkretnih primerov žrtev trgovine z ljudmi ter sodelovanje pri ozaveščanju laične ter strokovne javnosti ter potencialnih in dejanskih žrtev trgovine z ljudmi: Astra - Antitrafficking Action (SRBIJA), Animus Association (Bolgarija), FIZ (Švica), Penisola Donne (Italija), Esperanza (Španija), Petra mreža in Crveni križ (Hrvaška), Sigurna ženska kuća (Črna Gora), LARA - inicijativa žena (Bosna), LaStrada (Makedonija) ter medvladnimi organizacijami UNHCR, UNODC, IOM ...

Društvo Ključ kontinuirano sodeluje v letnih skupnih usposabljanjih kriminalistične policije in uniformirane policije Generalne policijske uprave Ministrstva za notranje zadeve. Prav tako je usposabljalo pripadnike mirovne enote UNMIK, ki je bila napotena na Kosovo.

Uspešno je kandidiralo in realiziralo aktivnosti v velikih mednarodnih projektih: PENELOPA, ACCES, ACTA, EQUAL.

Programe društva Ključ financirajo Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za zunanje zadeve, Urad vlade RS za komuniciranje, Ministrstvo za šolstvo in šport, Mestna občina Ljubljana, Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij in posamezna tuja konzularna predstavništva v Sloveniji.

V letu 2004 je društvo Ključ pričelo z oblikovanjem in izvajanjem prvega (re)integracijskega programa za žrtve trgovine z ljudmi v Sloveniji, katerega cilj je socialna in delovna (re)integracija oseb z izkušnjo trgovine z ljudmi v slovensko okolje. Program je financiral Evropski socialni sklad in deloma slovensko Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Osebe, vključene v program, se v okviru projekta lahko izobražujejo, usposablajo na delovnem mestu, vrnejo na trg dela, poleg tega pa jim društvo pomaga pri dostopu do različnih aktivnosti, kjer lahko širijo svojo socialno mrežo in se tako lažje vključijo v slovensko okolje.«

2. V kakšnih oblikah se trgovina z ljudmi najpogosteje pojavlja in kako je z drugimi oblikami trgovine z ljudmi, denimo s prodajo človeških organov in krvi, služničadjo in drugimi oblikami prisilnega dela? Se srečujete tudi s takšnimi primeri?

»Oblike trgovine z ljudmi, ki smo jih prepoznali v Sloveniji, so prisilna prostitucija, beračenje, služabništvo, prisilne poroke ter prisilno delo, na primer v gradbeništvu. Zaznali smo tudi aktivne zapeljavalce deklet - loverboye, ki stike z mladoletnimi osebami vzpostavljajo z namenom izdelave pornografskega gradiva, prisilne prostitucije, vpeljevanja v sosterilstvo kaznivih dejanj, nadzorovanja dejanskih žrtev in vzpostavljanja novih stikov.

Prisilna prostitucija je sicer velik problem, vendar pa ni edini. Število izkoriščanih delavcev se je v zadnjih letih zelo povečalo - prisilno delo torej. Prepoznamo lahko tudi precej primerov beračenja, soočili smo se tudi že s služabništvom, prisilnimi porokami.

Evidentiranih primerov trgovanja s človeškimi tkivi, organi in krvjo v Sloveniji do sedaj nismo beležili. Smo pa v primeru večjega števila mladoletnih dečkov, ki so bivali v Azilnem domu, zaznali možnost trgovine z ljudmi, saj so vsi mladoletniki v razgovoru s strokovno službo AD povedali, da so morali pred odhodom v Slovenijo na temeljiti zdravniški pregled. V nekaj dneh so iz Azilnega doma vsi izginili neznano kam.«

3. Ali zaznavate standard naraščanja trgovine z ljudmi? Če ga, navedite kako.

»Standarda naraščanja ne moremo potrditi, lahko pa z gotovostjo trdimo, da društvo Ključ vsako leto za pomoč zaprosi več posameznikov, družin, v posameznih primerih pa tudi dejanske žrtve trgovine z ljudmi. Ali naj povečano število ljudi, ki zaprosijo za pomoč, pripišemo dejanskemu standardu naraščanja trgovine z ljudmi ali večji ozaveščenosti ljudi o pojavu in programih pomoči za žrtve, je odprto vprašanje. Z globalizacijo, migracijami, naraščanjem brezposelnosti in revščino pa seveda tudi pojav trgovine z ljudmi dobiva nove razsežnosti.

Želimo opozoriti tudi na skrajno in zmotno razmišljanje, ki pravi, da se v pasti trgovine z ljudmi lahko ujamejo le ljudje, ki so neizobraženi, revni, izhajajo iz »neurejenih« družin, so brez doma oziroma pripadajo eni od marginalnih skupin in so ženskega spola. Žrtev trgovine z ljudmi lahko postane kdorkoli, saj trgovci z ljudmi za pridobivanje žrtev uporabljajo preslepitev, čustveno zavajanje, grožnje, nasilje ter zlorabijo ranljiv položaj osebe ali njeno naivnost. V Sloveniji smo tako zaznali delovanje zapeljevalcev deklet ali loverboyev, ki navezujejo stike s srednješolkami, želijo biti njihovi prijatelji, zaupniki ali spolni partnerji in ko jim dekleta zaupajo, jih izkoristijo in zlorabijo. Iz kroga izkoriščanja pa niso izvzeti niti fantje, le njihovo izkoriščanje poteka malo drugače - z vpletenostjo v kazniva dejanja, pomoč pri rekrutaciji deklet ...

V Sloveniji že dlje časa zaznavamo problematiko gradbenih delavcev, ki so jim kratene delavske pravice in ki za svoje naporno delo niso plačani, ob stečaju pa morajo Slovenijo, povsem v skladu z zakonom, praznih rok zapustiti. Indikatorji (povzeto po Beate Andrees: *Forced Labour and Human Trafficking, A handbook for Labour Inspectors*, ILO, Ženeva, 2008), ki kažejo, da gre lahko v nekem primeru za prisilno delo, so npr. znaki fizičnega, psihičnega, tudi spolnega nasilja, nasilno vedenje delodajalca in/ali delovodje, grožnje, neskladne ali indoktrinirane izjave delavcev, znaki preprodaje ali izsiljevanja delavcev, grožnje s prijavo nezakonitega statusa v RS, zadolženost delavcev zaradi npr. visokih stroškov rekrutacije, transporta, nastanitve, hrane, celo orodja, ni pogodbe o zaposlitvi, ni plačila za delo ali pa to ni v skladu z državnimi zahtevami, od plače se nezakonito odtegujejo določeni zneski, plača ni redna, delavci so bili zavedeni glede pogojev dela in/ali višine plače, delavcem so odvzeti identifikacijski dokumenti, delavci ne morejo zapustiti delovišča, tam tudi spijo itn. Tako so v tujini znani primeri tovarn, kjer delavcem onemogočajo odhod z bodečimi žicami, oboroženimi stražarji. Delavci

morajo hrano kupovati le v točno določeni trgovini, ki ima seveda zelo navite cene, tako da dolgovi delavcev le rastejo. Tudi v Sloveniji so ti znaki vidni.«

4. Kakšno je vaše stališče o legalizaciji prostitucije?

»Legalizacija prostitucije bi vsaj delno omogočila statistično spremljanje pojava (prepričani smo, da se veliko prostitutk in prostitutov v Sloveniji zaradi njene majhnosti in velike verjetnosti zgražanja javnosti ter obsojanja, ne bi želelo izpostaviti in se registrirati) in zagotavljala pravice in obveznosti, ki izhajajo iz dela.

Legalizacija prostitucije pa po mnenju društva Ključ nikakor ne bi vplivala na zmanjšanje problematike trgovine z ljudmi. Pri slednji govorimo o organiziranem (mednarodnem) kriminalu, ki zasleduje le en in edini cilj, to je profit. Na račun izkoriščanja in razvrednotenja žensk, moških in otrok ter kršenja njihovih osnovnih človekovih pravic. Z legalizacijo prostitucije bi morda trgovcem z ljudmi še olajšali njihovo delo, saj bi osebe v državo lahko »uvozili« legalno in šele kasneje bi se izkazalo, da so se dejansko znašle v pogojih ujetništva, kjer se jim grozi, izvaja nad njimi nasilje, omejuje svobodo gibanja, stike s sorodniki in širšo socialno mrežo, drastično spremeni dogovorjene pogoje dela, plačilo itd. Nekaj podobnega se trenutno dogaja v Avstriji, takoj za slovensko mejo, kjer so prostitucijo legalizirali.«

5. Ali so žrtve trgovine z ljudmi dobro zaščitene, kakšno pomoč jim lahko ponudite? Kakšna so vaša priporočila glede tega?

»Projekt Oskrba žrtev trgovine z ljudmi - namestitve v varnem prostoru, ki ga financira Ministrstvo za notranje zadeve, obsega nudenje pomoči žrtvam trgovine (slovenskim in tujim državljanom, moškim in ženskam) z ljudmi pri njihovem telesnem, psihološkem in socialnem okrevanju v obliki namestitve v varni prostor v primeru, ko se žrtev odloči za sodelovanje v kazenskem postopku trgovine z ljudmi, ki vsebuje:

- ustrezno namestitev, prehrano in oskrbo,
- psihološko pomoč,
- 24 urno dosegljivost po telefonu za žrtve;
- pomoč pri urejanju statusa v Republiki Sloveniji v skladu z Zakonom o tujcih (Ur. l. RS, št. 64/2009 - uradno prečiščeno besedilo),
- pomoč pri zagotavljanju osnovnega zdravstvenega varstva v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje,

- prevajalske storitve in tolmačenje, če je potrebno,
- pomoč, ki zagotavlja, da so pravice in interesi žrtev trgovine z ljudmi zastopani in obravnavani v celotnem kazenskem postopku proti storilcem;
- pomoč pri zagotavljanju ustrezne podpore mladoletnim žrtvam trgovine z ljudmi v celotnem kazenskem postopku,
- svetovanje in nudenje informacij, zlasti v zvezi z njihovimi pravicami, v jeziku, ki ga razumejo,
- ostale ukrepe v smislu socializacije in revitalizacije,
- varovanje varnega prostora v času varne namestitve,
- osveščanje ciljnih populacij, ki so lahko potencialne žrtve trgovine z ljudmi - izdelava in distribucija informativnega gradiva v slovenskem, angleškem in ruskem jeziku (50.000 kom).

Ker projekt predvideva tudi "ostale ukrepe v smislu socializacije in revitalizacije", je društvo Ključ v ta namen pred leti razvilo program (Re)integracije za žrtve trgovine z ljudmi, kot dopolnilni program Oskrbe žrtev TZL, ki je bil takrat tudi financiran s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in Evropskega socialnega sklada. Žal od leta 2007 omenjeni program država Slovenija ne financira več. Program Oskrba žrtev trgovine z ljudmi, brez spremljajočih aktivnosti, ki smo jih opredelili v programu (Re)integracije (učenje slovenskega jezika, šolanje, če gre za osebe brez osnovne izobrazbe ali imajo nedokončano srednjo izobrazbo, učni pripomočki, nostrifikacija že pridobljene izobrazbe, usposabljanje na delovnem mestu, pomoč pri iskanju zaposlitve ...), ni učinkovita in celostna, ampak pomeni ponovno viktimizacijo žrtev zaradi neenakih možnosti, zato skušamo storitve programa ustrezno umestiti v projekt Oskrba žrtev TZL in v spremljajoče projekte. Pri tem prosimo za pomoč in sodelovanje donatorje, zunanje sodelavce, delodajalce, ki so svoje storitve pripravljene nuditi brezplačno.

Kot že zapisano - velik problem, ki se pojavlja, je, da država Slovenija pomoč žrtvam trgovine z ljudmi pogojuje z njihovim sodelovanjem v predkazenskih in kazenskih postopkih proti storilcem. Žrtev ima tri mesece časa, da razmisli o tem, ali bo sodelovala z organi odkrivanja in kazenskega pregona - v tem času ima pravico bivati v varnem prostoru Ključa - njeno oskrbo financira Ministrstvo za notranje zadeve, vendar le v primeru, če ima policija interes po sodelovanju z žrtvijo. V nasprotnem primeru MNZ njene namestitve ne financira. Enako se zgodi tudi v primeru, če se žrtev po pretečenih treh mesecih odloči, da ne želi sodelovati s policijo. V omejenem obsegu lahko društvo Ključ pomoč žrtvi v takšnem primeru financira iz naslova projekta Mestne občine Ljubljana.

Žrtve trgovine z ljudmi se zaradi izkušnje ujetništva srečujejo tudi z mnogimi zdravstvenimi težavami. Uspešno urejanje tovrstnih težav pa je povezano z osnovnim in dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem žrtev. Problem je sledeč: dopolnilno zdravstveno zavarovanje se po slovenski zakonodaji veže na osnovno zdravstveno zavarovanje in ga je možno urediti samo takrat, ko je osnovno urejeno. V Sloveniji smo imeli primer slovenskega državljana, ki si je osnovno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje uredil proti plačilu, potem pa zaradi izkušnje trgovine z ljudmi ni plačeval stroškov ne enega ne drugega. Ob vključitvi v program Oskrbe smo uredili obe zavarovanji, vendar uporabnik storitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, kljub rednemu plačevanju, ni mogel koristiti še naslednje tri mesece, imel pa je vrsto kroničnih zdravstvenih težav. Do storitev Ambulante s posvetovalnico za osebe brez zdrav. zavarovanja ni bil upravičen, saj je imel osnovno zavarovanje urejeno.

Zadeva je še bolj zapletena pri žrtvah, ki so tuji državljani/-ke, saj pri njih zakonodaja sploh ne predvideva možnosti, da bi se osnovno zdrav. zavarovanje (in kaj šele dopolnilno) sploh lahko uredilo. Ostane jim Ambulanta za osebe brez zdrav. zavarovanja, ki pa nima kapacitet za zdravljenje kroničnih bolezni in nenujnih stanj, ki pa jih je kljub temu potrebno zdraviti, ter ne vključuje dolgoročno sanacijo npr. raznih zobozdravstvenih stanj in estetskih popravkov, ki pa so nujna. To po veljavni zakonodaji spada v nadstandard, zato ostane le puljenje zob, ki bi se jih dalo pozdraviti ali popraviti. Za omenjeno Ambulanto sicer delajo prostovoljci - specialisti, ki pa so zaradi dolgih vrst ljudi brez zdrav. zavarovanja prezasedeni in svojo storitev lahko ponudijo po mesecih čakanja, čeprav je obravnava nujna.«

6. Kaj vidite kot glavno oviro pri preprečevanju trgovine z ljudmi? Kaj je potrebno narediti na tem področju?

»Menimo, da bi Slovenija morala narediti korak naprej na področju zaščite pravic, dostojanstva in svobodne odločitve žrtev trgovine z ljudmi. Problemi, ki jih želimo izpostaviti, so:

- Slovenija pomoč žrtvam trgovine z ljudmi še vedno pogojuje z njihovim sodelovanjem v policijskih in sodnih postopkih proti trgovcem z ljudmi. Strokovni sodelavci Društva Ključ mislimo, da pomoč države ne bi smela biti pogojevana, saj ne moremo spregledati dejstva, da se žrtve trgovine z ljudmi zelo težko odločajo za pričanje na sodišču proti storilcem, saj se zaradi vseh groženj in nasilja, ki so ga izkusile, ko so bile še v fizičnem/psihološkem ujetništvu bojijo posledic takšnega

ravnanja. Če pa osebe, ki so se »znašle« v vlogi žrtev trgovine z ljudmi ponovno vrnemo v izhodiščno situacijo, je verjetnost ponovne negativne izkušnje velika.

- Država žrtvam trgovine z ljudmi ne zagotavlja in ne omogoča programa (re)integracije, saj tovrstnih aktivnosti ne financira že od leta 2007.

- Menimo, da Slovenija ni naredila dovolj na področju mednarodnega sodelovanja, kar zadeva izmenjavo informacij o žrtvah in njihovih pogrešanih sorodnikov (še posebej v primerih oseb, ki niso državljani EU), ter možnosti ureditve statusa oziroma bivanja žrtev v tretjih državah.

Slovenski sodniki niso dovolj ozaveščeni o pojavu trgovine z ljudmi ter psihofizičnih posledicah ujetništva. Njihova neozaveščenost škoduje žrtvam, ki sodelujejo v predkazenskih in kazenskih postopkih. Prav tako se ne poslužujejo dovolj sodobne tehnologije, ki omogoča zaslišanje žrtev brez njihove neposredne prisotnosti na sodišču ter snemanja njihovih odgovorov. Žrtve so se tako prisiljene soočati s storilci/trgovci z ljudmi in vedno znova ponavljati isto zgodbo, kar vodi v njihovo sekundarno viktimizacijo.«

7. Zaključna misel oziroma če se vam zdi še kaj pomembno dodati na to temo.

»Menimo, da Slovenija na državni ravni nazaduje na področju boja proti trgovini z ljudmi - tako na področju nižanja standardov pomoči za žrtve, izobraževanja ključnih akterjev kot udejanjanja smernic, direktiv, konvencij s področja trgovine z ljudmi v praksi.

